ADAM ŞENEL

TELEANDREGENOS ÜTOPYASINDA EVLİLİK HAYATI

4. BASKI

İMGE kitabevi

ADAM ŞENEL TELEANDREGENOS ÜTOPYASINDA EVLİLİK HAYATI

İMGE kitabevi

Adam Şenel (Alâeddin Şenel), 1941'de Kütahya'da zanaatçı-işçi bir ailenin çocuğu olarak doğdu. İlk ve orta öğrenimini bu kentte, esnaf dayılarının yanında çıraklık yaparak tamamladı. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni burslu öğrenci konumuyla 1963'te bitirdi. 1964'te bu fakültede asistan kaldı. 1968'de doktorasını verip 1980'de doçent oldu. 1983'te istifa edip 1991'e kadar yaşamını çevirileriyle kazandı. 1991'de SBF'ye geri dönüp 2001 sonunda emekli oldu. Düşünce tarihi ve insanlık tarihiyle ilgili dersler verip çeviriler yapmış olan Şenel'in, bilimsel yapıtları yanı sıra *Teleandregenos*'tan başka *Ozmos Kronos* adında bir ütopya denemesi daha bulunmaktadır.

Şenel'in Eserleri:

- *Tarihte Neler Oldu?* (Gordon Childe'dan çeviri, Mete Tunçay ile birlikte, Alan Yayınları)
  İlkel Topluluktan Uygar Topluma (SBF Yayınları, 1982; V Yayınları 1985, 1991; Bilim ve Sanat Yayınları, 1995, 1997, 2001)
- *Siyasal Düşünceler Tarihi* (SBF Yayınları, 1982; Teori Yayınları, 1985; V Yayınları, 1991; Bilim ve Sanat Yayınları, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999)
- Irk ve Irkçılık Düşüncesi (Bilim ve Sanat Yayınları, 1984, 1993)
- *Dünya Tarihi* (William H. McNeill'den çeviri, İmge Kitabevi Yayınları, 1985, 1989, 1994, 1998, 2001, 2002)
  Diktatörlüğün ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri (Barrington Moore Jr.'dan çeviri, Şirin Tekeli ile birlikte, Verso Yayınları 1989; İmge Kitabevi Yayınları, 2003)
- *Erken Devlet* (H. Claessen-P. Skalnik'ten çeviri, İmge Kitabevi Yayınları, 1993)
- *Ortadoğu Mitolojisi* (S. H. Hooke'dan çeviri, İmge Kitabevi Yayınları, 1991, 1993, 1995, 2002)

Kaynakça Notu:
Adam Şenel, *Teleandregenos Ütopyasında Evlilik Hayatı*,
Ankara, 2003, İmge Kitabevi Yayınları, 93 s.

Adam Şenel
Teleandregenos Ütopyasında Evlilik Hayatı
ISBN 975-533-379-7
© İmge Kitabevi Yayınları, 2003
Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film gibi elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Bizim Yayınlar, 1968
2. Baskı: Kuzey Yayınları, 1985
3. Baskı: Verso Yayıncılık, 1990
4. Baskı: Mayıs 2003

Yayın Yönetmeni
Şebnem Çiler Turan

Düzelti
Alaattin Topçu-Gürçim Yılmaz

Dizgi
Yalçın Ateş

Kapak
Leyla Çelik

Baskı ve Cilt
Pelin Ofset (312) 418 70 93/94

İmge Kitabevi
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10 - 419 46 11 • Faks: (312) 425 29 87
İnternet: www.imge.com.tr • E-Posta: imge@imge.com.tr

İmge Dağıtım

Ankara
Konur Sokak No: 43/A Kızılay
Tel: (312) 417 50 95/96 - 418 28 65
Faks: (312) 425 65 32

İstanbul
Mühürdar Cad. No: 80 Kadıköy
Tel: (216) 348 60 58
Faks: (216) 418 26 10

Adam Şenel

Teleandregenos Ütopyasında Evlilik Hayatı

4. Baskı

İMGE kitabevi

İçindekiler

Adem ile Havva 9

I

1. Esrarengiz Papirüs 17
2. Yapışık İkizler 19

II

3. Kordonlu Dönem 21
4. Prangalı Sevgi 22
5. Reform Umudu 24
6. Umudun Sönüşü 24
7. Ana Baba - Çoluk Çocuk Savaşı 25
8. Sevgi ve Nefret Kucak Kucağa 26
9. Çocuklara Ölüm 27
10. Kadının Karayazısı 28
11. İçten Sevgi Nerede? 29
12. Suçluluk Psikozu 30
13. Aşırı Sevgi Gösterileri 30
14. Tarihsel Süreç 31

III

15. Kordonsuz Dönem 33
16. Açık ve Gizli Cephelerde Savaş 34
17. Dikta Rejimi 37
18. Aşılı Eğitim Sistemi 38
19. Ezbere Bilgi 39
20. Kuşak Kuşağa Benzer 40
21. Tutuculuğun Kaleleri 40
22. Kızların Direnişi 41

IV

23. Ayrı Dünyalar 45
24. Evcilik Oyunu 46
25. Haksız Yarışma Koşulları 46

V

26. Tutsaklık Dönemi 49
27. Birinci Cinsiyet Kafesi 50
28. Erkeğin Konuştuğu Yerde Kadın Susar 52
29. Kuyruklu Kadınlar 52
30. Doğal Gelişmenin Önündeki Set 53
31. Kafes Özlemi 54
32. Teslim Ol! 55
33. "Ayırma" Cezası 56
34. Kadın Bu Bilinmez 59
35. Karılık Mesleği 59
36. "Emirci", "Demirci", "Kömürcü" 60
37. Karmaşalar Karmaşası 61
38. Cinslerarası Savaş 62
39. Yeşeremeyen Sevgiler 63
40. Beyin Gücü Aşınması 63
41. Karasevda Kör Sevda 63

42. Kutsal Aile 65
43. İkinci Cinsiyet Kafesi 65
44. Karı-Koca İlişkileri 67
45. Erkek Amaç, Dişi Araç 69
46. Herkes Yerini Bilsin 71
47. İşin İçyüzü 71
48. Perdeler Arkasındaki Çığlıklar 73
49. Ya Erkekler Mutlu mu? 74
50. Mutsuzluk Nedenleri 76
51. Yapışıklık ve Eşitsizlik 77
52. Duyguların Trajedisi 77
53. Çılgın Umutlar 79
54. Günahkârlık Duygusu 79
55. Duygusal Kargaşaya Karşı Toplumsal Düzen 79
56. İç Savaş 80
57. Nefret Tohumları 80
58. Kadınların Ayaklanması 80
59. Çözüm: Cinayet 81
60. Cinayet Planları 83
61. Suç ve Ceza 83
62. Nefretin Kucağındaki Sevgi 84
63. İntiharlar 85
64. Faili Meçhul Cinayetler Derneği 85
65. Boşanmak mı? O da Ne Demek? 86
66. Ayrılmak Olanaksız Değil Ama 87
67. Neyi Değiştirir ki? 88
68. Kuşaklararası Savaş 90
69. Ve Ölüm 91
70. Kurtuluş, Ama Gene Yapışık 92
71. Tanrılar ve Tapınaklar 93
72. Son Söz 93

Adem ile Havva

Adam ve kadın
bir ömür boyunca
paralel çizdiler.
Aynı yapılardan çıkıp
aynı sokaklardan geçip
aynı yollarda gezdiler.

Hiç mi
birbirine aykırı düşmek istemedi
bu iki çizgi?
Hiç mi
birbirlerini kesmek geçmedi
içlerinden?

Ben orasını bilmem.
Bildiğim
günlerine birlikte başladılar
birlikte bitirdiler
aynı çarşaflar üzerinde
birbirlerine paralel
gecelerini birlikte geçirdiler.

Hiç mi
içlerinden
zikzak çizmek isteği
geçmedi?
Gerçekten bu iki çizgiden hiçbiri
salt ötekine dikey olsun diye
kendini asmak istemedi mi?

Ben orasını bilmem.
Bildiğim
bir ömür boyunca
aynı tavır, aynı yüz,
aynı vücut, aynı ses,
aynı koku, aynı nefes.

Hiç mi
yalnız kalmak isteği
iliklerine işlemedi?
Hiç mi,
öğürmek gelmedi
içlerinden?

Ben orasını bilmem.
Bildiğim
bu iki çizgi
o raydan ayrılmadan
kömürlerini bitirdiler
yitirdiler ömürlerini
bir cehennem azabı içinde
yitirdiler.

Hiç mi
elleri
birbirinin elinden başkasına
değmedi?
içlerinde
bir kez olsun
başkalarıyla paralel çizmek tutkusu
filizlenmedi mi?

Ben orasını bilmem.
Bildiğim
sonsuzda bile birleşemedi
bu iki çizgi,
topluṃ
birbirine paralel
mezarlara yatırdı
bu iki cinsi.

Yani bu iki çizgiden
hiçbiri hiç
özgürlük nedir, mutluluk nedir
bilmedi mi?

Ben orasını bilmem.

Peki bu köleliği
kendileri mi istediler ki?
Değilse
bunun sorumlusu kimdi?

Ben orasını bilmem dedim,
bildiğim,
bu iki çizgi
birbirine zincirliydi.

Eylül 1965, Ankara

Doğduğunda, yazarın adını
"Alâeddin" koymuşlar.
Ama kendisi, aklı başına gelince,
bu adı fazla dindarca bulmuş.
Bundan sonrasını şöyle anlatıyor:
"Ben insanca bir adım olsun istedim.
İşte bunun için kendi adımı kendim koydum.
Adım 'Adam' olsun istedim, Adam oldu.
Var mı karşı çıkan?"

Ben sana paralel
Sen bana paralel
Paralel paralel paralelli
Taralel taralel taralelli

Ümit Yaşar Oğuzcan

I

1. Esrarengiz Papirüs

Biliyorum şimdi söyleyeceklerime hiç kimse inanmayacak, kimse ciddiye almayacak. Ve ben anlattıklarımın "uydurma" olmadığını göstermek için hiçbir belge sunamayacağım. Çünkü bir kazıda bulduğum o papirüs... yandı.

Ama ben "anlattıklarıma kimse inanmayacak" diye bir ay geceli gündüzlü okuyup çözdüğüm papirüsün nelerden söz ettiğini açıklamadan edemem. Ben o satırları okudum, bu, gerçek; açıklayacağım onları, beni deli yerine koysalar da. Bu, benim için bir insanlık görevi. Ötesi size kalmış. Ben anlatırım, siz de inanmazsınız.

"Öyleyse inandırmak için her şeyi en ince ayrıntılarıyla anlatın, belki bir ipucu bulunur" demeyin. Çünkü bu işin uzmanı olarak biliyorum ki, "Papirüs"ü bulduğum yer, "Papirüs"ün nitelikleri, yazının biçemi, dili, diyalekti işe yarayacak hiçbir ipucu sağlayacak şeyler değil. Her şey akıllıca düzenlenmiş gizli bir "cinayet" gibi. Bu yüzden ya-

zımı ayrıntılarla doldurmanın yararı yok. Hatta "Papirüs" yanmasaydı bile, bildiklerimize, "filanca yerde bulunmuş esrarengiz papirüs" sözünden öte hiçbir şey eklenmeyecekti.

Anlatınca görüleceği gibi, "Papirüs"ün yazarı, tarihi, Teleandregenos'un nerede olduğu, bu meçhul ülkeye söz konusu geziyi kimin, ne zaman yaptığı hakkında doğrudan ya da dolaylı hiçbir bilgi yoktu "Papirüs"te. Papirüs sanki, herkesçe bilinen bir tarihte, herkesçe bilinen bir kimsenin, adı bilinen, ama pek tanınmayan bir yere yaptığı gezinin notlarıydı.

Bu belirsizliğin nedenleri var. Benim bulduğum tomarın baş tarafı yırtıktı. Ve içindeki bazı sözler, uzunca olabilecek bir başlangıç bölümünün yitmiş olduğunu gösteriyordu. Söz konusu önbilgiler bu bölümde verilmiş olabilirdi. Benim bulduğum tomar, "Teleandregenos'ta evlilik hayatı" üzerineydi. Bu, Teleandregenosluların yaşamlarının öteki yanlarını anlatan tomarların da olabileceğini gösteriyordu.

Ne var ki, yöreyi delik deşik ederek yaptığım kazılarda, yapıtın öteki tomarları şöyle dursun, içinde o tomarı bulduğum kırık ve son derece "kişiliksiz" bir çömlekten başka hiçbir kalıntı bulamadım. Öyle ki, yapıtın içinde de dişe gelir, işe yarar tek bir ipucunun bulunmaması, beni Teleandregenos'un yazarın kafasında yarattığı bir ülke olabileceğini düşünmeye itti. Uydurmuş olabileceği bu "ütopya" ile yazar, ülkesindeki evlilik kurumunu eleştirel bir neşterle açarak, bu kurumun sezilemeyecek duruma gelecek derecede alışılmış hastalıklarını gözler önüne sermek istemiş olamaz mıydı?

Benim bu kuşkularımın bir "olasılığa" değinmekten öte bir değeri yok. Bunun karşısında, Teleandregenos'un bir yer sarsıntısının ya da iri bir göktaşının çarpmasının sonucunda batan bir adayla birlikte yok olan bir "uygar-

lık" olması olasılığı var. Ve bu olasılıklar, belki daha yüzyıllarca çözülemeyecek sorunlar olarak kalacak.

2. Yapışık İkizler

Bu durumda ben ne yapabilirim? "Papirüs"ün çözerken en ince ayrıntılarına kadar belleğime yerleşen satırlarını, Papirüs bir kaza sonucunda yanmamış da size okuyormuşum gibi anlatabilirim.

"Ve" deniyordu baş tarafı yırtılmış tomarın ilk sözcüklerinde "uzun, içe doğru kıvrık olur. Oysa Teleandregenoslular, kısa ve dışa doğru kıvrık olanlarını beğeniyorlar."

"Bedenleri anlattığım biçimde olduğu için, Teleandregenos'ta evlilik yaşamı bambaşkaydı. Yanlarından yapışık ikizler olarak dünyaya gelen Teleandregenoslu̇ların biri erkek, biri kız oluyordu. Yapışık ikizlerin ikisinin de kız ya da ikisinin de erkek olarak doğmaları, görülmedik bir şey değildi. Ancak bunların sayıları bizdeki ikizler kadar azmış.

İleride haklarında daha fazla bilgi vereceğim bu "aynı cinsten" Teleandregenoslu çiftler sokaklarda görünmezler. Çünkü "ayıplı çocuklar" sayılarak evlerde özel odalarda saklanırlar. Ergenlik yaşına varır varmaz "doğuştan ahlaksız kişiler" sayılarak öteki aynı cinsten ikizler ile birlikte yaşamaları için, özel "gözaltı bölgeleri" içine kapatılırlar.

Anormal doğuşluları ileriye bırakıp, şimdi normal doğuşlu sayılanların cinsel davranışlarını ve evlilik yaşamlarını anlatacağım. Ancak her şeyi başından almam gerekecek. Çünkü Teleandregenosluların bedenleri, davranışları, düşünceleri, işleri ve ilişkileri bizimkilerden öylesine farklı ki.

Teleandregenoslular ikizleriyle çiftleşirler. Çiftleşmeleri tavlanın kapanışı gibi olur. Bu yüzden, çiftleşmeye "kapanma" denir. Aşk duyguları yapışık yerlerdeki kasların ve derilerin esnekliğini artırır. Demek ki, biz gerilirken onlar

gevşerler. Bunun sağladığı olanakla çakışırcasına karşı karşıya gelerek çiftleşirler. Sonra gene tavlanın açılışı gibi açılırlar.

II

3. Kordonlu Dönem

Çocuğu, daha doğrusu ikiz çocukları kadın doğurur. Elbette gebe kalan da kadındır. İşin buraya kadar olan bölümü, yapışık ikizler olmaları dışında bize benzer.

Ancak doğumdan başlayarak durum oldukça farklıdır. Çünkü ana karnında çocukları besleyip büyüten göbek kordonu, doğumdan sonra kesilip düğümlenmez. İkizleri karnında on iki ay besleyen ana, doğumdan sonra da çocuklar bu kordonla kendi kendilerini besleyebilecek duruma gelinceye kadar onları dışarıda beslemeye devam eder. Bundan da anlaşılacağı gibi, çocuklar annelerini emmezler. Yani bizim kadınlarımızdaki gibi, belli bazı durumlarda işe yarayan, bunun dışında yaşam boyunca bir yük ya da süs olarak taşınan memeleri yoktur Teleandregenoslu kadınların.

Kadın, iki yıla yakın bir süre boyunca, çocuklarını göbek kordonuyla dışarıda besler. Sonra çocukların dişleri çıkınca, sindirim sistemleri kendi kendine çalışabilecek duruma gelince işlevsiz kalan kordon kuruyarak kopar.

Çocuk sahibi olmadan önce, yapışık ikizler olarak birlikte hareket etmek zorunda olan Teleandregenoslular, çocuk sahibi olunca, iki ya da üç yıl boyunca, yapışık dördüzlermiş gibi birlikte yatıp kalkmak, birlikte yürümek zorundadırlar. Bu durum, sayısız sorunlar yaratıp bir sürü çatışmaya yol açar. Bunlardan yalnızca çok önemlilerine değinebileceğim.

4. Prangalı Sevgi

Yapışık ikiz sahibi olmalarından da anlaşılabileceği gibi, çocuklar ayak bileklerine perçinlenmiş birer prangadır ana babalar için. Her şeyi onlarla birlikte yapmak ya da yapmamak zorundadırlar. Her yere ya onlarla birlikte gitmek ya da birçok yere gidememek durumundadırlar.

Ya kendilerini tutup çocuklarının hızına uyduracaklar ya da çocuklarını kendi hızları arkasında sürükleyecekler diye düşünüyordum. Teleandregenos'ta ne birincisinin ne ikincisinin, ama ikisinin ortasının uygulandığını gördüm. Ana babalar, kendi yaşayışlarını yavaşlatmak için büyük çaba gösteriyorlar, özverilerde bulunuyorlar. Gene de yaşamlarını yeterince yavaşlatamayıp çocuklarını, paçavra gibi arkalarında sürüklenmek durumunda bırakıyorlar.

Bu durum, ana babalarla çocukların birbirlerine karşı besledikleri duyguları karmakarışık ediyor. Çocuklar, bir yandan kendilerini örseleyen bir yarışta sürükleyen ana babalarına karşı ilkel ve derin bir düşmanlık duygusuyla doluyorlar, öte yandan onlar olmadan yaşayamayacaklarını sezerek, onların ilgilerine ve sevgilerine gereksinimleri ol-

duğunu kavrayarak, biraz da ana babaların (arada sırada "keserim kordonu, kalırsınız burada" gibi sözlerinin etkisiyle olacak) kendilerini bırakacakları korkusuyla, onları deli gibi seviyorlar.

Ana babalar, bir yandan özgürlük alanlarını sınırlayan, ayakları dibinde sürüklemek zorunda oldukları bir ağırlık olarak gördükleri çocuklarından nefret ediyorlar. Onlardan kurtulmak için, içten içe (bazen de "geberesi", "teneşire gelesi" vb. ilenmelerinde görüleceği gibi, açıkça) çocuklarının ölümünü diliyorlar. Sonra, çocuklarını yitirirlerse yaşayamayacaklarını sanarak ya da buna inanarak onların bütün huysuzluklarına katlanıyorlar. Öte yandan, bedenlerine kordonla bağlı çocuklarını ayrılmaz parçalarıymış gibi görmenin, hep birlikte yaşamanın alışkanlığıyla, biraz da gelenek görenek onlardan öyle davranmalarını istediği için, çocuklarına karşı yüreklerinde derin bir sevgi besliyorlar.

Çocuklarını yitirirlerse yaşayamayacaklarını sandıklarını, çoğu kez buna inandıklarını söylemiştim. Gerçekten, Teleandregenoslular, göbek kordonu çocukların ağızdan beslenmeye başlamalarıyla kuruyup kopacağı çağa gelmeden koptuğunda ya da kesildiğinde, hem kendilerinin hem de çocuklarının öleceğine inanırlar. Arada sırada karşılaşılan kazalarda kordon kopunca, hem çocukların hem anaların ölmesi bu inançlarını destekler. Ana ölünce çocukların yaşayamamaları; çocuklar öldüğünde, göbek kordonu kesilince anaların yaşayamamaları örnekleri de söz konusu inançlarını pekiştirir. Öte yandan, ileride açıklayacağım gibi, ergin ikizlerden biri ölünce, az sonra ötekinin de öldüğünü "duymaları", kordon kopunca hiçbirinin yaşayamayacağı yolundaki inançlarından hiçbir biçimde kuşkulanmamalarını sağlamış olur.

5. Reform Umudu

Oysa ben, ülkemdeki uygulamadan biliyorum ki, göbek kordonu kesilip düğümlenmezse çocuk ölür; düğümlenirse yaşar. Teleandregenoslular "göbek düğümlemek" diye bir şey bilmiyorlardı. Bu sorun, Teleandregenos'taki konukluğumun ilk aylarında kafamı kurcalayıp durdu. İkizler doğar doğmaz kordon kesilip düğümlenirse, çocukların ana babalarına kordonla bağlı olmaksızın yaşayabileceklerini düşündüm. Yapılması gereken tek şey, çocukların dişi çıkana dek, onları süt ya da mama kıvamındaki yiyeceklerle ağızdan beslemekti.

Teleandregenosluların yaşamında benzeri görülmemiş bir reforma, bu reformun sağlayacağı büyük bir mutluluğa neden olabileceğim yolunda umutlara kapıldım. Ve sevinçten içim içime sığmayarak bu konuyu kılavuzuma açtım. Hiçbir tepki göstermedi; sıradan bir şey söylemişim gibi karşıladı. Doğrusu bozuldum.

6. Umudun Sönüşü

Yanıtını, ne söylemesi gerektiğini düşünmek için bir süre geciktirdiğini anladım. Neden sonra, "biliyoruz" dedi. Sözünü keserek, "ama" dedim. O kesti bu kez, "halk bilmiyor; bilicilerimiz biliyor; üstelik yüzyıllardır" "Öyleyse?" diye sordum. "Bunu ilk olarak keşfedenler, böyle çok tehlikeli bir şeyi keşfettikleri için öldürülmüşler. Sonra birkaç kuşak arayla, birçok bilici tarafından neredeyse her yüzyılda yeniden keşfedilmiş. Bunlar arasında susanlar yaşayabilmişler, başkalarına açanlar, hele toplumda uygulanmasını isteyenler yok edilerek buluş örtbas edilmiş. Daha sonraki biliciler ise, konuşup ölmektense, susup yaşamanın doğruluğunu sonunda kavramışlar. Yüzyıllar var ki, artık böyle 'zıpçıktılar' çıkmıyor. Bu gerçek, 'biliciler', 'buyrukçular',

'dinciler' ve 'kuyrukçular' arasında bir 'meslek sırrı' şimdi. (Unutmadan söyleyeyim, kılavuzum da bir 'bilici' idi.) Sen ülkenden bildiğine göre, ben bu sırrı açarak tabuyu yıkmış sayılmam." Kılavuzum burada daha da ciddileşerek, "ama şunu kafana sok ki, bunu 'buyrukçulara' açarsan, seni bırakmazlar, 'konukluk sınırlarını aşıp iç işlerimize karıştın' diye yaşamının sonuna dek gözaltında tutarlar. Halkı zehirlemenden korktukları için. Halka açarsan, bir kez inanmaz, sonra da 'geleneklerimizi, göreneklerimizi, duygularımızı ve düşüncelerimizi de aşağıladı' diye parçalarlar" dedi. Baktım, ikizi olan karısı, başını sallayarak onaylıyordu kocasını. Yıkıldım.

7. Ana Baba - Çoluk Çocuk Savaşı

Bu koşullar altında Teleandregenoslu ana babaların son derece sinirli ve sert, çocukların son derece huysuz ve saldırgan olduklarını söylememe gerek var mı?

Gerçekten, dışa karşı onca sevgi gösterilerine karşın, aslında ana babalarla çocuklar arasında sürekli bir "iç savaş" durumu vardır. Bu savaşın ilk aşamalarında, "ağlamak" çocukların ağır toplarıdır. Ana babaların silahları ise, çocukların yüreklerini ağızlarına getirecek kadar yüksek sesle "bağırışları".

Ne var ki, çocukların hem ana babalarının ilgilerini üzerlerine çekmek, sevgilerini, yardımlarını dilemek; hem onlara yaptıklarının karşılığını ödetmek, onları üzmek için aynı aracı kullanmaları işleri biraz karıştırır. Ana babalar ağlayışların gerçek amacını her zaman ayırt edemezler. Bu yüzden çocuklar, ilgi görmek amacıyla ağlarken, şiddetli bir tokadın yanaklarını yaktığını; yakınmak ve ana babalarını üzerek öçlerini almak için ağlarken, ana babaları tarafından okşandıklarını, solukları kesilecek kadar bağra basıldıklarını görünce şaşırırlar. Küçük kafalarındaki düzen-

lilik zincirleri paramparça olur. Bu nedenle, aynı etkilere farklı zamanlarda farklı tepkiler göstermeye başlarlar. Örneğin tokadı yiyince, doğal olarak ağlamaları gerekirken sus pus oldukları; okşanırken, birdenbire var güçleriyle ve koro oluşturarak, birlikte ağlamaya başladıkları görülür. Ben kendi adıma, çocukların, kendilerini okşayan, öpen ana babaların dillerini, ellerini, kulaklarını ısırdıklarını; durup dururken parmaklarını ana babalarının gözlerine soktuklarını çok gördüm. Böyle bir durum ana babaları şaşırtır, çılgına döndürür.

Tanık olduğum bu durumun simetrik karşıtını oluşturan örnekler daha trajikti. Ana babalarının hırpalayışlarına minicik bedenlerinin dayanamayacağı kadar ağır saldırılarına uğrayan çocukların, ana babalarının bacaklarına ya da boyunlarına sımsıkı sarılmaları, onların bacaklarını, ellerini, kollarını öpmeye çabalamaları gerçekten göz yaşartıcı bir görünümdü.

8. Sevgi ve Nefret Kucak Kucağa

Kısacası, ana babalarla çocuklar arasındaki ilişkilerde, sevgi ile nefret, dostluk ile düşmanlık yan yana, kucak kucağa, karmakarışıktır.

Burada bir noktaya değinmeliyim. Ana babalar, özellikle analar çocuklarını dövmekten haz duyuyor, onları isteyerek dövüyor olamazlardı. Çünkü çocuklarının duyduğu acılar, göbek kordonu kanalıyla, şiddetleri biraz azalmış biçimiyle de olsa analarına geçiyordu. Analar da, bu acıları, kendi bedenlerinin bir organına vuruluyormuşçasına duyuyorlardı. Öte yandan, bu acı, şiddeti biraz daha azalmış biçimiyle de olsa, analara yapışık olan babalarca da duyuluyordu. Bu durumda, ana babaların çocuklarını dövmeleri, bir bakıma kendilerini dövmeleri demekti. Bir insan kendini dövmek istemeyeceğine göre, Teleandregenos-

lular neden çocuklarını, hem de sık sık, bazen de kıyasıya dövüyorlardı?

Bunun nedenini, çocukların göbek kordonuyla kendilerine bağlı olmalarında, dolayısıyla ana babaların sürekli çocuklarıyla ilgilenmek zorunda kalmalarında buluyorum.

9. Çocuklara Ölüm

Ve gözlemleyebildiğim kadar, ana babaların çocuklarını böylesine acımasızca dövmeleri, içlerindeki "çocuklarını öldürmek" isteğinin, bireysel ve toplumsal denetimin setlerini aşabilecek kadar birikip kabardığını gösteriyordu. Gerçekten, ana babaların çocuklarını azarlayıp döverlerken "öldüresim geliyor içimden" ya da "içimden bir ses boğ, öldür, kes, fırlat at diyor" sözlerini ağızlarından kaçırmalarına kaç kez tanık oldum.

Bu davranışlarını "doğal" buldum. Bir canlı, nasıl ki kendine sürekli acı veren bir organını, onun sağladığı yararlarını gözü görmez duruma gelerek koparıp atmak isterse, bu da öyleydi. Gene de, nedeni ne olursa olsun, "insanın insana can düşmanı" durumuna gelmesi, doğrusu beni derinden üzdü.

"Bu soruna bir çözüm bulunamaz mı?" diye düşündüm. Ana babalar gece gündüz, tüm zamanlarını çocuklarıyla ilgilenmek yolunda harcadıkça, yaşayış biçimleri ve hızları farklı bu iki kuşak, birlikte yaşamaya zorlandıkça, yani aralarında bu "göbek kordonu" bulundukça bir çözüm aramanın boşuna olacağı sonucuna vardım.

Ama ben biliyorum ki, bu göbek kordonu koparılabilir. Çocuklar birkaç denetçinin gözetiminde, birlikte, aynı tınının tutturulduğu bir yaşam sürebilirler. Ana babalar, kafalarını rahat rahat işlerine güçlerine verebilirler; kendi özel yaşamlarını sürdürebilirler, yaşıtlarıyla kendilerine uygun bir eşgüdüm içinde mutlu anlar yaşayabilirler; özel

yeteneklerini geliştirmeye çalışıp özel meraklarıyla uğraşabilirler. Dinlenme ve eğlenme zamanlarının bir bölümünde, kendilerini özlemiş çocuklarıyla birlikte yaşayabilirler; özlemişliğin ve sevginin egemen olduğu; bıkkınlığın, nefretin ve düşmanlığın görülmediği saatler geçirebilirler. Sonra birbirlerinden bıkıp usanmadan, içlerine nefret ve düşmanlık tohumları düşüp filizlenmeye başlamadan, yeniden özleyene kadar kendi dünyalarına, yaşıtlarının dünyalarına dönebilirler. Göbek kordonunu putlaştırmış, tabulaştırmış kafalara nasıl sokulabilir ki bunlar?

Bu tutkulu düşüncelere ve umutlara kapılmışken, kılavuzumun, konuyu açınca ciddileşen yüzü birden gözlerimin önünde canlandı. Sözleri belleğimde yankılandı. Kendimi toparladım, içime düşen bir kuşkuyla ürperdim. Gerçi bana söylememişlerdi, ama ya Teleandregenoslularda, kafadan geçen düşünceleri alan bir ispiyon aracı ya da bir "sezgi" varsa?

10. Kadının Karayazısı

Kordonsuz döneme geçmeden önce, bir noktayı daha aydınlatmalıyım, ki bu nokta, ileride ayrıntılarına ineceğim kadın erkek ilişkileri bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

Ana karnındaki fetüsleri besleyip büyüten kordon ikizlerden birinin göbeğine bağlanır; bedenine gerekli besinleri taşır. Bu besinlerin bir bölümü yakımlanır. Yakımlanma ürünü olan zararlı artıklar ve yakımlanamayan fazla besin, bir başka kordonla ikizlerin diğerine taşınır. Yani ikizlerden birincisi şanslıdır; ilk, temiz ve bol besinle beslenir. Diğeri şanssızdır; kendine artık, kirli ve yetersiz besin gelir. Bu nedenle, ikizlerden biri genellikle daha iri, daha sağlıklı ve ötekine görece daha kusursuz olur. Diğeri daha küçük, daha sağlıksız ve bazen bedeninin bir yanı ya da bir organı kusurlu olarak doğar.

Ne var ki, Teleandregenoslularda kordonun bağlandığı ilk bebek her zaman oğlan, ondan çıkarılıp ikinci kez bağlandığı bebek her zaman kızdır. Bu yüzden, Teleandregenoslu ikizlerin kızları, daha küçük ve çelimsiz olarak doğarlar.

Kordonla beslenme dönemi, doğuştan sonra da iki üç yıl kadar sürdüğü için, kız çocuğunun bu dezavantajlı durumu iki üç yıl daha uzatılmış olur. Bu süre içinde de, kız çocuğu daha fazla bozuk besin alır, daha az beslenir, daha çok hastalanır, daha fazla ağlar. Ve bu yüzden, kız çocukları daha az sevilirler, daha fazla hırpalanırlar.

Babalar, ikizlerden kendi cinslerinden olanı, daha sağlıklı olanı, yani oğlan olanı daha fazla severler. Analar, kız doğarak kendilerininkine benzer bir karayazıyla birlikte gelene, cinsiyetini kendi isteğiyle seçmişçesine derinden derine kin beslerler ve bilincinde olmaksızın ona karşı daha sert davranırlar. Babalar, kız çocuklarına karşı bir acıma duygusu ve bu duygunun zoruyla gönülsüz bir ilgi gösterirler. Analar, oğlan çocuklarına karşı, zayıflardaki güçlü olma isteğinin ürünü olan, güçlü olana karşı duyulan tutkulu hayranlığı duyarlar. Bu nedenlerle, Teleandregenos'ta ikizlere eşit bakım gösterilse de, kız çocukları her zaman daha az, oğlan çocukları her zaman daha fazla sevilirler.

11. İçten Sevgi Nerede?

"Sevilirler" derken belki yanlış bir sözcük kullandım; "ilgi görürler" demeliydim. Çünkü ben, Teleandregenoslularda gerek çocuklarıyla ilişkilerinde, gerek kadın erkek ilişkilerinde, gerekse erginler arası ilişkilerde gerçek, içten bir sevgi göremedim. Öteki ilişkilerde gerçek bir sevginin görülmeyişinin, kendimce nedenlerini ileriye bırakarak, şim-

di, ana babalarla çocuklar arası ilişkilerde, ortamın neden içten sevgilerin gelişmesine olanak vermediğini anlatacağım.

12. Suçluluk Psikozu

Bana öyle geliyor ki, Teleandregenoslu ana babalar, büyük bir suçluluk psikozu içindedirler. Toplum, kendilerinden, çocuklarına sınırsız bir sevgi ve özveri göstermelerini bekler. Oysa, onların içinde, anlattığım nedenlerle, köklü bir nefret ve "çocuklarını öldürme" duygusu gizlenmektedir. Toplumun beklentilerine ve değer yargılarına taban tabana zıt olan bu duygu, kendilerine "patolojik bir istek" olarak görünür. Bir suçluluk psikozu içine düşerler. İçlerindeki öldürme isteğini gizlemek, bastırmak, ezmek için ve bu duygularının başkalarınca sezileceği korkusuyla, çocuklarına karşı aşırı sevgi ve ilgi gösterilerine girişirler.

13. Aşırı Sevgi Gösterileri

Başka ülkelerden Teleandregenos'a gelenler, ilk günlerde, ana babaların çocuklarına karşı gösterdikleri ilgi, sevgi ve bağlılığa hayran kalırlar. Ama zamanla, bu aşırı sevginin içtenlikten uzak olduğunu, gösteriden başka bir şey olmadığını anlamakta gecikmeyeceklerdir.

Teleandregenoslu ana babaların sevgisi, sağlam bir temele dayanmadığı için "irrasyonel" ve "dengesiz" bir sevgidir. "Sevmiyor" denmesin diye olur olmaz yerlerde, olur olmaz nedenlerle çocuklarına sevgi gösterilerinde bulunurlar. Böyle bir sevgi çocukları şımartır. "İlgilenmiyor" denilmemesi için, çocuklarına gerekli gereksiz her konuda ilgi gösterirler. Bu ilgi, çocukların gereksinim duydukları alanı ve süreyi çoğu kez aşar. Çocuğun her adımını izleyen dayanılmaz bir denetim terörü durumunu alarak çocukları bunaltır.

Bu bölümde söylediklerimin çoğu, çocukların göbek kordonlarının kopmasından önceki dönemle ilgili olmakla birlikte, kordonun kopmasından evlenme çağına kadar sürecek dönemin ana baba ve çocuk ilişkileri için de geçerlidir.

14. Tarihsel Süreç

Rasyonel temelden yoksun bir sevginin ve ilginin çocukların yararından çok zararına olduğunu, kordonlu dönemin süresiyle ilgili tarihsel bir olguda, somut bir biçimde gözler önüne sermek isterim.

Çocukların ana rahmi dışındaki kordonlu dönemleri, daha önce söylediğim gibi, günümüzde iki üç yıl kadar sürmektedir. İlgililerin söyledikleri bazı sözlerden ve orada incelememe izin verilen tarih kitaplarının satırları arasından, bu sürenin birkaç yüzyıl önce daha kısa olduğunu çıkardım. Süre, demek ki tarih içinde geriye gidildikçe kısalıyordu. Öyleyse, kordonlu dönem, başlangıçta kedi eniğinin gözlerinin açılması süresi kadar, ikizlerin doğumundan sıvı besinlerle ağızdan beslenmeye başlamasına, böylece göbek kordonu kuruyup düşene kadar beş on günlük bir süre olabilir. Teleandregenoslu kadınların memelerinin, bizim erkeklerimizin göğüsleri gibi dumura uğraması da, çocuklarını memelerinden sütle beslemek yerine göbek kordonuyla beslemeleriyle ilişkili bulunabilir.

Teleandregenoslu ana babalar, tarihin bir noktasında içlerinde çocuklarını öldürme isteğinin kök salmaya başladığını anlayınca bir suçluluk duygusuna kapıldıkları için ve "kordon hemen kopsun diye zavallı çocukları tırnak kadarken ağızdan beslemeye başladılar" dedirtmemek için, ağızdan beslemeye geçişi giderek daha fazla geciktirmiş olmalılar. Bu da, göbek kordonunun zamanla işlevden daha geç düşmesine, daha geç kuruyup kopmasına yol açmış ol-

malı. Günümüzde iki üç yıl olan bu süre, açıkça artma eğilimindedir. Bu artış eğilimi, ileride kaç yaşa dek tırmanır bilemem.

Gereksiz yakın ilginin neden olduğunu sandığım kordonla beslenme süresi, kuşkusuz ikizlerden erkek olanı için zararlı olmaktadır. Ama ikizlerden kız olana verdiği zarar çok daha fazladır. Çünkü daha önce sözünü ettiğim doğum öncesi "eşitsiz beslenme" süresi, doğum sonrasına da uzatılmış olmaktadır. Bu yüzden, "özgür-özerk beslenme" yarışına kız çocuğu, erkek çocuğuna göre gitgide daha geriden başlamak zorunda bırakılmıştır.

III

15. Kordonsuz Dönem

Erkek ve kadın arasındaki yarış, göbek kordonunun kopuşuyla başlar. Kordonun kopmasından, yani üç yaşından başlayarak on üç yaşına kadar, yani on yıllık bir süre çocukların "özgür, özerk beslenme ve gelişme süresi" diyebileceğimiz bir dönemdir.

Bu dönemde, sanki bir mucizeyle karşılaşırsınız. Dönemin başlangıcında erkek ikizine göre daha az gelişmiş, daha küçük, hatta bazı organları özürlü olan kız çocuğu, sanki bu geriliğin bilincindeymiş gibi erkek ikizine göre daha hızlı bir gelişme çabası gösterir. Oysa, yaşam koşulları erkek ikizinin koşullarını, birazdan anlatacağım gibi, hep bir adım geriden izler. Buna karşın, hızlı gelişmesiyle, yedi sekiz yaşına kadar eksiklerini ve kusurlarını onarır. Biyolojik gelişmesi, erkek ikizinin düzeyine ulaşır. Bu hızlı gelişme temposunun ana babanın köstekleriyle, hatta baskılarıyla biraz yavaşlatılmasına karşın, sekiz ile on üç yaş-

ları arasında da durdurulamayıp, onu on üç yaşında fizyolojik, zihinsel ve cinsel bakımlardan erkek ikizininkinden daha ileri bir gelişkinlik düzeyine ulaştırır.

Ama bu yaşa erince kendisini daha büyük bir kapanın, bu kez kurtulamayacağı bir kurtkapanının beklemekte olduğunu görecektir. Bu kapanı yeri gelince anlatmak üzere, iki üç ile on üç yaşları arasındaki çocuklarla ana babalar ve ikiz kardeşler arası ilişkilere dönüyorum.

16. Açık ve Gizli Cephelerde Savaş

Kordonla beslenme süresinde, ana babalarından ayrılmayan ikizler, kordon kuruyup koptuktan sonra onlardan pek seyrek olarak uzaklaşırlar. Öyle ki, kordonlu döneme göre değişen tek şeyin, aralarındaki uzaklığın arada sırada kordonun uzunluğu olan yarım kulaçtan iki kulaca kadar çıkması olduğu söylenebilir.

Kordon koptuktan sonra da ana babalarıyla hep birlikte olmalarının, biri çocuklar bakımından, öteki ana babalar bakımından olmak üzere iki nedeni vardır. Çocuklar, ana karnında ve iki üç yıllık kordonlu beslenme döneminde, ana babalarının, özellikle analarının kokusuna yakın yaşadıkları için, edindikleri bu alışkanlığı kordon koptuktan sonra da sürdürürler.

Ana babalar ise, suçluluk psikozunun yol açtığı aşırı sevgi ve ilgi gösterileri nedeniyle, çocukların bu alışkanlıklarını benimsemek zorunda kalırlar.

Ayrıca, benzeri bir alışkanlık onların içine de yuvalanmıştır. İkizler, bu yüzden kordon koptuktan sonra da sanki görünmez bir kordonla ana babalarına bağlıymış gibi onların yanından ayrılmazlar. Bu dönem, çocuklarla ana babalar arasındaki uzaklığın giderek arttığı yıllarla yedi sekiz yaşlarına kadar sürer.

Çocukları bu yaşlar arasında olan Teleandregenoslular, her yerde çocuklarıyla birlikte görünürler. Yüznumara-

dan, büyükler için düzenlenmiş gece eğlencelerine kadar gidebilecekleri her yere birlikte giderler. Dönem, çocuklar için büyük bir işkence, ana babalar için uzun üzüntü ve yıpranma yıllarıdır. Kordonlu dönemde doğan çatışmalar, bu yıllarda şiddetini artırarak varlığını sürdürür. "Öldürme isteği", "suçluluk psikozu", "aşırı sevgi ve ilgi gösterileri", "sevgi-nefret", "dostluk-düşmanlık" zıt duygularının karmakarışıklığı, iç içeliği bu dönemde de sürer.

Ana babalarla çocukların yaşayış türlerinde ve hızlarında görülen farklılık, aralarındaki çatışmayı ileri noktalara taşır. Çünkü kordonlu dönemde, sessiz bir ortamda beslenmeden öte pek az gereksinmeleri olan çocuklar, bu ortam sağlandığında, ana babalarının kıyısında, yaşamlarını "uydu" varlıklar olarak sürdürebilirken, bu dönemde kendi dünyaları oluşmaya başlar. Bu, bir oyun, bir düş dünyasıdır. Çocuklar, kahramanlarını oynadıkları bu tür dünyaları kurabilmek için başka oyunculara gereksinim duyarlar. Doğal olarak, bu gereksinimi ana babaların karşılamalarını isterler. Ana babaları ise, bir başka dünyanın insanlarıdır. Çocuklarının dünyasına bir türlü giremezler; girebilseler bile, orada fazla kalamazlar. Oysa çocuklar, ana babalarının, bütün zamanlarını kendileriyle birlikte bu dünyada geçirmelerini isterler. Ana babalar, buna yanaşmadıkları gibi, "çalışıyorum" ya da "kafamı dinliyorum" diye, çocukların söz konusu gürültülü dünyalarının sesini kısmaya ya da tümüyle kesmeye çalışırlar. Çocuklarının oyun ve düş dünyalarına katılmadıkları gibi "dur", "sus", "yapma", "ayıp", "döverim" gibi sözlerle bu dünyalarını sık sık çiğner, başlarına yıkarlar.

Tüm bu sürtüşmelerin kaçınılmaz sonucu olarak, ana babalar ile çocuklar arasında savaş patlak verir. Sancaklar bir kez açıldıktan sonra, hem açık hem gizli cephelerde sürekli bir düşmanlık, sürekli bir çatışma, sürekli bir çarpışmadır sürüp gider.

Çocuklar bu savaşta, kordonlu dönemde kullanılan "ağlama" tepkileri yanı sıra "küsme", "kırma", "bozma", "ne söylenmişse tersini yapma" silahlarını da bulup geliştirmeye başlarlar. Ana babalar ise, çocuklarının dayanıklılığının artışını göz önüne alarak, saldırılarının şiddetini artırdıkça artırırlar. Çünkü artık kordonla çocuklarına bağlı olmadıkları için, ellerinin acısı dışında, vuruşlarının çocuklarına verdiği acının derecesini kavrayamaz olmuşlardır. Kendilerini yalnızca aldıkları sonuçlar ilgilendirmeye başlar. Kullandıkları şiddetin derecesini çocuklarının istemedikleri bir davranışını önleyebilecek noktaya dek artırırlar. Çocukların buna karşı etkili savunma silahları, direnme derecelerini şiddetin derecesi oranında artırmaktır. Öyle ki, şiddetin ve direnmenin bu tehlikeli tırmanışı, çocukların öldürücü bir darbe yedikleri noktaya dek sürebilir.

Seyrek karşılaşılan bu durum dışında aslında iki yanın güçleri aşağı yukarı birbirine denktir. Savaş, bu yüzden sürekli ve sert olur. Çocukların uçsuz bucaksız bir canlılığa, bitmez tükenmez bir enerjiye sahip olmaları, bu savaşta onların ana babalarına karşı üstünlüklerini oluşturur. Ana babalar ise yorgundurlar; böyle bir canlılıktan, böyle bir enerjiden yoksundurlar. Ama bu alandaki eksikliklerini vuruşlarının caydırıcılığını, yani şiddetini artırarak gidermeye çalışırlar. Bunda az çok başarılı oldukları da söylenebilir. Böylece, çocuklar ana babalarını küçük küçük ama sürekli vuruşlarıyla yıpratırken; ana babalar seyrek, ama sert vuruşlarla çocuklarından büyük parçalar koparırlar. Ne var ki, büyüme döneminde oluşları, çocuklara kopan parçalarının eksikliğini tamamlama, hasarı onarma olanağı verir. Ana babalar ise, çocuklarının küçük küçük, ama sürekli vuruşları sonucunda azımsanamayacak derecede yıpranmış olduklarını anlarlar. Ve artık, büyüme çağını çok geride bırakmış olduklarından yıpranmaları onaramazlar. Dayanıksız, yorgun, sinirli, hoşgörüsüz ve karamsar kişiler olup çıkarlar.

Bu savaşta "güçler denktir" demişsek de, sonuçlar denk değildir. Çünkü çocuklar yitirdiklerini onarmışlar, ana babalarsa onaramamışlardır. Durum genellikle böyle olmakla birlikte, çocuklar da enerjilerinin önemli bir bölümünü, karşılığında hemen hiçbir şey kazanmadan "onarma" işlerinde yitirmişlerdir. Öte yandan, ana babaların çocuklardan iri parçalar koparabilecek kadar sert vuruşlarının açtığı yaralar, bazen onarılamayacak kadar derin olur. Ya da kötü bir rastlantı sonucunda, vuruşun bir organı koparıverdiği durumlar doğar. İyi gelişmiş güçlü gençler görürsünüz Teleandregenos'ta, gene de bir yanları eksik, kopuk.

17. Dikta Rejimi

İki ile sekiz yaşları arasında kordonsuz çocukluk döneminde, "ana baba - çoluk çocuk savaşı" şiddetini artırdıkça, vuruşlarının şiddetini artıran ana babalar, suçluluk duygusu nedeniyle, ilgi ve sevgi gösterilerini vuruşlarının şiddeti oranında artırırlar. Çocukların ana baba ilgisine olan gereksinimleri doğal bir azalma sürecine girmişken, ana babaların ilgisi, bu sürecin tersine gitgide artma eğilimi gösterir. Çocuklar, artık bir denetim niteliğine dönüşen bu sevgiden, bu ilgiden kaçtıkça, ana babalar attıkları her adımı gözleyecek, aldıkları her soluğu dinleyecek derecede onları yakından izlemeye başlarlar. Çocuklar, kendi başlarına serbestçe adım atamaz, soluk alamaz olurlar. Ana babalar ise, bu sıkı izcilik nedeniyle kendi yaşamlarını istedikleri gibi sürdüremez duruma gelirler.

Böylesine zamansız bir ilgi ve bunun getirdiği amansız bir denetim, çocuklar açısından değerlendirilirse, tam bir dikta rejimi anlamına gelir. Çünkü ana babalarının kendilerine karşı duydukları "sevgi", gösterdikleri "ilgi", sürdürdükleri "denetim" yaptıkları yapacakları her şeye karışma-

ya varır. Kurdukları düş dünyaları, kendi kendilerine bir şeyler öğrenebilecekleri bir deney evrenine dönüşmeden, ana babalarının "yardımıyla" yıkılır. Bu deneylerden kendilerince bazı sonuçlar çıkarmalarına olanak ve izin verilmez. Ana babaları her şeylerine yardımcı olmak için "çevik güç" gibi hazır beklemektedir. Herhangi bir şeyi yapmalarına, herhangi bir şeyi düşünmelerine, herhangi bir şeyi istemelerine, hatta herhangi bir şeyi sevmelerine bile yardım edilir.

Kordonlu dönemde, göbek kordonuyla beslenmenin çocukların özerk sindirim sistemlerinin gelişmesini geciktirmesine benzer biçimde, kordonsuz çocukluk döneminde ana babanın sağladığı "dış yardım" olanakları çocukların doğal yeteneklerini geliştirip özerkliklerini ve kişiliklerini kazanmalarını engeller.

Burada önemli bir noktaya değinerek bu konuya son vereceğim. Ana babaların çocuklarına karşı duydukları aşırı sevginin, aşırı ilginin, aşırı denetimin Teleandregenos çocuklarında, insanlarında, toplumunda, hatta Teleandregenos uygarlığında birçok olumsuz etkisini gördüm. Bunları, belki ileride ayrı bir tomara yazarım. Ama burada, hiç değilse "aile içi aşılı eğitim sistemi" denebilecek en önemli etkisini anlatmalıyım.

18. Aşılı Eğitim Sistemi

Teleandregenoslu çocuklar bir şeyi yaparak öğrenmezler. Hatta büyüklerine bakarak öğrenmezler. Çocuklar bir şey yapmaya kalkınca, "yanlış yapmasın" diye büyükleri o şeyi hemen yapıverir. Çocuklar o şeyi ikinci kez yapmaya kalkınca, "güçlük çekmesinler" diye büyükleri çatıverir. Onlara, bir şeyin en sağlam biçimde "yaparak" ve "yanlış yaparak" öğrenilebileceğini nasıl öğretebilirim ki?

Teleandregenoslu çocuklar, bir şeyi kendileri düşünmezler. Neyi nasıl düşünecekleri kendilerine öğretilir. Daha önce başkalarınca bilinen şeyler, kendilerine "belletilir". Çocuklar kendi istekleriyle ve kendi eğilimlerine göre bir şeyi ellerine alıp incelemeye kalkmadan, o şeyi çocukların eline verirler. Çocuklar onu ellerinde evirip çevirmeye başlamadan, ana babaları evirip çevirirler. Neresini yalayıp ısırması, daha çok neresine bakması, neresine dokunmaması, nereye atmaması gerektiğini anlatırlar. Çocuğa sorun çıkaracak noktaları, çocuk o sorunla karşılaşmadan, onu çözemeyip kendilerine sormadan açıklarlar.

19. Ezbere Bilgi

Teleandregenoslu çocuklar, böylece bir şeyi kendi kendilerine öğrenme gereksinimini duymamaya başlarlar. Öğrenmeleri gerektiği düşünülen şeyler, çoğu kez sormadan kendilerine öğretilir, daha doğrusu ezberletilir. Daha önce kendilerine öğretilmeyen bir şeyle karşılaştıklarında, onun ne olabileceğini düşünerek bulmaya çalışmazlar; büyüklerine sorarlar. Çok zorunlu kalmadıkça merak edip sormazlar bile. Çünkü "gerekli" her şey, sormadan kendilerine öğretilir ve gerekli görülmeyen hiçbir şey öğretilmez. Çocukların bunları kendi kendilerine öğrenmelerine izin verilmez. Öyle ki, çocuklarla ana babalar arasında bu kez besin değil, bilgi taşıyan görünmez bir kordonun bulunduğu söylenebilir.

Ancak burada ilginizi bir noktaya çekmek isterim. Bu bilgi kordonundan, çoğu zaman çocukların gereksinim duydukları, sevdikleri, istedikleri şeyler değil, ana babaların seçtikleri şeyler sunulmaktadır. Çocukların neye gereksinimleri olduğu, onların isteklerine göre değil, ana babaların özlemlerine göre belirlenir. Çocukların ise, kendileri-

ne sunulan şeyleri gereksinimlerine, hatta doğalarına ters düştüğü durumlarda kusmak ya da sindirmemek dışında yapabilecekleri hiçbir şey yoktur. Böyle durumlarda, ana babalar, elleriyle çocuklarının ağzını tıkayarak kusmalarını önlemeye, kustuklarını gerisin geriye yutturmaya çalışırlar.

Kısacası, çocukların kendi kendilerine ve istediklerince bilgi ve deneyim kazanmalarına ne olanak ne de izin verilir. Bu yolları zorlayan çocuklar, doğuştan "anormal" ve "asosyal" kimseler olarak görülür.

20. Kuşak Kuşağa Benzer

Ana babalarından aldıkları belli bilgilerle beslenen, bunların dışında farklı bilgiler edinmelerine olanak verilmeyen kuşaklar, ezberledikleri bu bilgileri kendi çocuklarına ezberletirler; onların çocukları da kendi çocuklarına...

Bu yüzden Teleandregenos'ta herkes bir şeyi, aslında o şeyin en iyi yolu olmasa da aynı biçimde yapar. Benzer durumlarda, o en uygun davranış biçimi olmasa da, herkes aynı davranışı gösterir. Herkes aynı konuda aynı şeyi düşünür, o en doğru düşünüş olmasa da.

21. Tutuculuğun Kaleleri

Teleandregenos'ta davranış, duygu ve düşünce alanında karşılaşılan birörneklik, bir kuşağın bütün üyelerini kapsayan ve onu aşan bir boyuta ulaşır. Gerçekten, tarihsel kayıtların ilk sayfalarından beri, her kuşak aynı şeyi aynı biçimde yapmış, aynı durumlarda aynı biçimde davranmış, aynı konularda aynı biçimde düşünmüş. Bunun tek kuraldışı, kordonla beslenme süresinin azar azar uzaması olsa gerek.

"Bütün kuşaklar aynı şeyleri yapıp aynı şeyleri düşündüklerine göre, kuşakların anlamı ne?" sorusu takıldı kafama. Ama bu tehlikeli soruyu kafamdan hemen uzaklaştırdım. Boşta bulunup bir Teleandregenoslu'ya soruverseydim kim bilir başıma ne işler açardım.

Kuşakların anlamını bilemem, ama birörnekliğin anlamını, yararını anlamak için fazla zeki olmaya gerek yok. Bu birörneklik sayesinde, Teleandregenos ülkesinin toplumsal ve siyasal düzeninde hiçbir önemli değişiklik, hiçbir önemli sarsıntı görülmemiş. Tarihlerinin ilk belgelerinden beri, anlaşılıyor ki, Teleandregenoslular hep "tavla düzeni" içinde yaşamışlar.

Teleandregenoslular siyasal, toplumsal ekonomik düzenlerinin evrenin değişmeyen tek düzeni olduğunu düşünüyorlar. Dolayısıyla, düzenlerinin evrenin en iyi, en doğru, en güzel düzeni olduğunu söyleyerek övünüyorlar.

Bu gerçekleri öğrendikten sonra, "Teleandregenoslular neden göbek kordonuna bu kadar fazla önem veriyorlar?", "neden kutsal aile dininin atalarına tapıyorlar?", "neden böylesine hoşgörüsüzler?" gibi kendi kendime sorduğum soruların saçma olduğunu anladım. Çünkü her şey "düzeni" olduğu gibi sürdürmek amacına göre düzenlenmiş; her yere bu düzeni savunacak kaleler yerleştirilmiş. Bu durumda anlamlı olabilecek tek soru, olsa olsa doğrudan doğruya o düzenin değerine ilişkin bir soru olabilir.

Teleandregenos'un toplumsal düzeni dıştan durağan, çalkantısız, uyumlu görünürse de, bu görünümün altında için için kaynamaktadır.

22. Kızların Direnişi

Ana babalarla çocukların ilişkilerini bir yana bırakıp, Teleandregenoslu ikizler arasındaki ilişkilere geçelim. Çocukların ağızdan beslenmeye başlamalarıyla, ikizleri ana babala-

rına bağlayan kordonun işlevini yitirip kuruyarak koptuğunu söylemiştim. Onun kopmasından kısa bir süre sonra, oğlandan kıza geçen göbek kordonu da aynı biçimde kuruyup kopar. Ama ikizler, birbirlerine yapışık olduklarından, ana babalarından koptukları gibi birbirlerinden kopamazlar.

Teleandregenoslu kız ve oğlan çocukları, birbirlerinin ikizleri oldukları için, eşit doğal potansiyel yeteneklerle doğarlar. Bir farkla ki, daha önce de belirttiğim gibi, oğlan çocuğundan çıkıp gelen göbek kordonundan kirli ve yetersiz besin alan kız çocuğu, yarışa oğlan çocuğunun birkaç adım gerisinden başlar. Kız çocuğunun bu dezavantajlı durumunun, kordonlu beslenme döneminde de sürüp aranın biraz daha açıldığını söylemiştim. Kordonsuz beslenme döneminde, kız çocuğunun hızlı bir gelişme göstererek bu arayı kapattığını söylediğimi de anımsayacaksınız.

Ama bu farkın oldukça fazla olduğu kordonsuz beslenme döneminin başlarında, kız kardeşinden daha güçlü olan oğlan çocuğu, kız çocuğunu kendi istekleri yönünde sürüklemeye çalışır. Ana babalarından özerk hareket etmeleri söz konusu olmadığı kordonlu beslenme döneminde ikizler, ana babalarının istediği yöne gitmek zorunda olduklarından, farklı yönlere gitmek isteğinin yol açabileceği sorunlarla karşılaşmıyor olmalılar. Ama kordonun kopmasından, özerk hareket etmeye başlamalarından sonra, ikizler ve ana babaları, kendilerini büyük bir sorunla karşı karşıya bulurlar. Yapışık ikizlerden biri bir yöne, diğeri başka bir yöne gitmek isteyince ne olacak? Gerçekten, ikizlerden kızın gözüne takılan şeylerle, oğlanın gözüne takılan şeyler farklı olacaktır. Kızın ele geçirmek istediği şeylerle oğlanın ele geçirmek istediği şeyler farklı. Böylece denebilir ki, göbek kordonu kopar kopmaz kız-oğlan ikizler arasında, dolayısıyla kadın-erkek cinsler arasında çatışmalar da başlar. İkizlerden oğlan olanı uzlaşmaya yanaş-

maz; kordonlu beslenme döneminin kendisine sağladığı üstünlüğünü, olanca gücünü kullanarak kardeşini kendi istediği yöne doğru çekmek ister. Kız gitmek istemeyip direnince, onu sürükler.

Bu dönemde kız çocukları, ikizleri olan oğlan çocukları tarafından, bu ve benzeri nedenlerle sürekli olarak hırpalanırlar. Buna karşın, kız çocuklarının oğlan kardeşlerinin isteklerine boyun eğmeyip onlara teslim olmadıkları görülür. Gerçekten, kız çocukları, oğlan kardeşlerinin dayatmalarına karşı şaşılacak bir direnç ve istemediklerini yapmamakta büyük bir inat gösterirler.

Ana babaların kız-oğlan çocukları arasındaki sürtüşmeleri giderme, ilişkileri düzenleme politikaları ilginçtir. İkizler arası ilişkilerde, oğlan çocuğunun gücüne güvenerek kız çocuğunu istediği yöne sürükleme, elindeki hemen her şeyi kapıp alma eğiliminde olduğunu görürler. Ne var ki, kardeşlerin sürtüşmeleri öylesine sık ve sürekli olur ki, her keresinde haksızlığa uğrayan kız çocuğundan yana denkleştirici bir işlemde bulunmak ana babaları yorar. Zamanla, kız çocuğunun oğlan kardeşinin isteklerine uyarsa çatışmanın çıkmayacağının, hiç değilse çatışmaların azalacağının farkına varırlar. Kız çocuğunun, kardeşinin ufak tefek isteklerine uyuvermesi sorunları büyük ölçüde azaltacaktır. Böylece, ikizler arasında bir sürtüşme çıktığında, kimin haklı kimin haksız olduğunu araştırıp gereğini yapmak yerine, "kardeşin oraya gitmek istemişse sen de gidiver kızım", "kardeşin şuraya gitmekten hoşlanmıyorsa, sen de gitmeyiver kızım", "özenmişse veriver kızım", "yapıver kızım", "uyuver kızım" demeye başlarlar.

Çok geçmeden, bu konuda daha genel ve daha etkili kurallar geliştirip uygulamaya koyarlar. İkizlerden kız olanı daha önce doğduğu halde, göbek kordonu önce oğlana bağlandığı için ve oğlan daha irice olduğu için oğlan çocu-

ğu "ağabey" bellenir, belletilir. Sonra kız çocuğundan, ağabeyinin sözünü dinlemesi, ağabeyine uyması, ağabeyine karşı gelmemesi istenir.

Kısacası, bu dönemde görülen sürtüşmelerde, kız çocuğunun, çoğunlukla haklı olmasına karşın, ana babalar, ondan yana bir tutum takınmak yerine, onu susturup sindirmeye çalışırlar. Ne var ki, kız çocuğu, oğlan kardeşinin haksız isteklerine boyun eğmediği gibi, ana babasının haklı olmayan isteklerine de boyun eğmez; tüm gücüyle direnir. Onların bir çocuğun anlayacağı kadar apaçık olan haksız buyruklarına karşı gelir. Bunun üzerine kız çocuğu, oğlan kardeşinden başka bir de söz konusu direnmesini, doğrudan doğruya otoritelerine karşı bir meydan okuma olarak gören ana babayı karşısında bulur. İkizine karşı verdiği savaşın yanı sıra, ana babasına karşı bir direnme savaşı da verir. Her iki cepheden gelen, gücünün sınırlarını zorlayan saldırılara çelik gibi bir inatla karşı koyar, direnir. Teleandregenoslu yetişkinler, kız çocuklarının "huysuz, geçimsiz, sinirli, inatçı" olmalarından yakınırlar.

Kordonsuz beslenme dönemi, kız çocuğu için, oğlan kardeşine ve ana babasına karşı amansız bir savunma savaşı içinde geçer. Enerjisinin büyük bir bölümünü bu savaşta yitirmesine karşın, oğlan kardeşiyle arasındaki açıklığı kapayarak sekizine doğru ikizine ulaşmasının ve onuna doğru onu geçmesinin bir mucize olduğu söylenebilir.

Ne var ki, bu dönem gene de kızların yararına geçmemiştir. Çünkü bu dönemde, oğlan çocuklarının kafasına, kız kardeşlerinin "zayıf, akılsız, duygusal, kötü", dolayısıyla "kendi başına buyruk bırakılamayacak", demek ki "erkeğe uyruk olması gereken" yaratıklar olduğu inancı yerleştirilmiştir. Ayrıca, kızlar bu dönemden, gizilgüçlerinin önemli bir bölümünü direnme yolunda boşu boşuna yitirmiş olarak çıkarlar.

IV

23. Ayrı Dünyalar

Sekiz yaşından başlayarak ikizlerin yetişmesi yeni bir döneme girer. Bu yaşa kadar, birbirleriyle çatışmalarla dolu da olsa birlikte bir oyun yaşamı sürerken, bu yaştan başlayarak gene yan yana oldukları halde dünyaları ayrılır.

Bu dönem, çocukların yavaş yavaş ilerideki yaşamlarına hazırlanma evresidir. İlk değişiklik oyunlarda görülür. Sekiz yaşından önce kız-oğlan ikizler aynı oyunları birlikte oynayabilirlerken, bu yaştan sonra oynadıkları oyunlar kesin olarak farklılaşır. Kızların oğlan oyunlarına, oğlanların kız oyunlarına katılmalarına hiçbir zaman izin verilmez. Bu gibi katılmaları toplum kınar. Ana babalar ise "gereğini yapar".

Gerçi, ikiz kardeşler, yapışık oldukları için, gene birlikte yiyip birlikte içerler, birlikte yatıp birlikte kalkarlar; ama gün boyunca tümüyle farklı işlerle uğraşıp farklı düşlerle oyalanırlar.

24. Evcilik Oyunu

Kız çocuklarının oyunlarının hemen tümü, "evcilik oyunu" üzerine kurulmuştur. Bu oyunlarda kızlara, daha az güç ve düşünce gerektiren daha tekdüze, daha basit, daha sıkıcı işler düşer. Erkek çocuklarının oyunları, her şeyden önce daha çeşitlidir. Kız oyunlarına göre, genellikle daha fazla güç ve daha fazla düşünme gerektiren oyunlardır. Erkekler daha çekici, daha karmaşık, daha coşku verici oyunlar oynarlar.

25. Haksız Yarışma Koşulları

Kız çocuğunun kardeşiyle arasındaki farkı kapatıp onu tam geçeceği sırada, oyunlarının farklılaştırılmasının nedenini sordum. "İlerleyen yaşlarıyla birlikte sertleşen sürtüşmeleri azaltmak" olduğunu söylediler. Bu nedenle bile olsa kız çocuğuna "paslandırıcı", oğlan çocuğuna "parlatıcı" oyunların ayrılmış olması düşündürücü.

Gerçekten, sekiz yaşında dünyaları ayrılmasaydı, bu kez kız çocukları, eşiti durumuna geldikleri ve geçtikleri "ağabey" dedikleri ikizlerini istekleri yönünde sürükleyip kendilerine uydurmaya çalışacaklar ve uymadıklarında da hırpalayacaklardı. Bu arada onlardan geçmişte yaptıkları haksızlıkların öcünü alma olanağını da bulup, onlara uygulamalı bir "adalet ve eşitlik" dersi vereceklerini düşünebiliriz. Böyle bir şey, Teleandregenosluların kafalarındaki erkeğin üstünlüğüne ilişkin inançlarının yıkılması sonucunu doğurabilecekti.

Bana öyle geliyor ki, Teleandregenoslular, sekiz yaşında araya girip, kız çocuklarıyla erkek çocuklarının dünyalarını ayırarak, inançlarına ve düzenlerine yönelebilecek büyük bir tehlikeyi önleyebilmişlerdi. Kız çocuğu gerilerden başlatıldığı yarışı, tüm engellemelere karşın başarıyla

yürütüp arayı tam kapatacağı sırada araya giriliyor, yarış bir süreliğine iptal ediliyordu. Bu sırada kız çocuğu yetenekleri körelten oyunlarla oyalanırken, erkek çocuğu yetenekleri geliştiren oyunlarla ilerideki yarışa hazırlanıyordu.

Önlem alınmasında geç kalınmıştır. Karşısına çıkarılan engellere karşın kız çocuğu, daha önce kazandığı hızın etkisiyle olacak, on üç yaşına ulaştığında, gücü değilse de boyu bosu ve cinsel gelişmesi bakımından kardeşini aşmış görünür.

Ne var ki, bu başarısı onun yıkımının nedeni olur. Bu kez, kız çocuğunun önüne hiçbir zaman aşamayacağı bir engel konur. Sekiz yaşından sonra, kız oyunlarıyla birlikte, "aman ne de güzelmiş ayak bileklerindeki halkalar" gibi uyutmalarla, gelişme hızını yavaşlatmak için ayağına takılan köstek yerine, bu kez doğrudan doğruya kendisi süslü bir kafese, yani "cinsiyet kafesi" içine konur. İşte, daha önce sözünü ettiğim kurtkapanı budur.

V

26. Tutsaklık Dönemi

Teleandregenos'ta herkes yirmi üç yaşında evlenir. Oysa kız on üç yaşında cinsel erginliğe ulaşır, erkekse on beş yaşında.

Teleandregenos'ta "namus toplumun temel direğidir" O yıkılırsa toplum da yıkılır. Yirmi üç yaşında evlendikleri halde kızın on üç, erkeğin on beş yaşında cinsel erginliğe ulaşmaları namus, dolayısıyla toplum için büyük bir tehlike oluşturur. Çünkü Teleandregenoslu kız ve erkek çocukları yapışık oldukları için, bekârlık döneminde de günün her saatinde yan yana, omuz omuzadırlar.

Söz konusu büyük tehlikeyi önlemek için cinsel ilişkinin, hele evlilikten önce cinsel ilişkinin çok büyük bir ayıp, çok büyük bir günah olduğu, çocukların bunun anlamını bile bilmedikleri yaşlardan başlanarak her fırsatta yinelenir. Öyle ki çocuklar, yalnız hayvanlarda gördükleri cinsel ilişkinin, hayvanca ve iğrenç bir iş olduğu inancına kapılırlar.

Ancak Teleandregenoslular, inançların gücüne inansalar da, böyle önemli bir konuda "manevi" bir güvenceyle yetinmezler. Bu suçu işleyen gençlere "ayırma" cezası vermek de, kendilerine yeterli bir önlem olarak görünmez. Önlemin inanca, iradeye bırakılamayacak kadar somut ve maddi olmasını gerekli bulurlar. Bu somut önlem, bu maddi güvence "cinsiyet kafesi" denen aygıttır.

Teleandregenos'ta kadınların kafesli yaşamları, biri evlilik öncesindeki, öteki evlilik sonrasındaki olmak üzere iki döneme ayrılır. Önce birinci cinsiyet kafesi dönemlerini anlatacağım, daha sonra ikincisini.

Teleandregenoslu ikizlerden kıza, on üç yaşına basınca bedenini çepeçevre saran, ama eklemlerini oynatmasına olanak veren, halka halka çelik tellerden oluşan, incik boncukla süslü bir kafes giydirilir. Bu kafes başı, gövdeyi, kolları ve bacakları örter; yalnız eller ve ayaklar dışarısında kalır.

Kafesin yıkanma ve giyinme gibi işlerde çıkarılabilmesi için yapılmış açılıp kapanan kanatları, kızın omurgasını izleyecek biçimde arkadadır. Kilidi de bunun tam orta yerinde. Kilidin iki anahtarı vardır; biri babaya verilir, olağanüstü durumlarda kullanılmak üzere, öteki kamu yetkililerinde kalır.

Kafesin başında, görmeye ve yemek yemeye yetecek açıklıklar bulunur. Kızın ikizi erkeğe sınır olan bitişme yerleri ise, her türlü kapanma girişimini önlemek için testere dişi biçiminde yapılmıştır.

Kafesin boynu, başın sağa sola kolayca dönmesine olanak vermeyecek biçimdedir. Ayrıca, göz delikleri üzerinde yandan açılıp kapanan birer kapak vardır. Bunlar açık olduğu zaman, kızın gözünün ikizine kayıvermesini önlemek için at gözlükleri gibi dik durur. Kızın görmemesi is-

tenen şeylerle karşılaşıldığında "trank" diye kapatılır. Örneğin, erkek ikizleri yıkanırken ya da yüznumarayı kullanırken, "göz kapakları" denen bu kapaklar kapalıdır.

Kafes öncesi dönemde, onun farklı oyunlarla dünyaların ayrıldığı bölümünde bile, ikizlerin birbirlerine doğru dönüp konuşabilmeleri, bakışabilmeleri olanağı varken, cinsiyet kafesi bu olanağı ortadan kaldırmış olur. Üstelik bunu, çocukluk döneminin sürtüşmelerinin ve kavgalarının azalmaya, birbirlerinin sevgisine gereksinim duymaya başladıkları zaman yapmış olur. Doğuştan birbirine yapışık olan kadın-erkek cinsler, cinsiyet kafesi aygıtıyla "çelikten" bir engelle birbirlerinden ayrılmışlar, aralarında uçurumlar açılmıştır.

Teleandregenoslular, evlilik öncesi kız-oğlan ilişkilerinin her türlüsünü önlemek için çelik kafes gibi mekanik, ama statik bir engelle de yetinmezler. Gençlerin zorunlu durumlar dışında birbirleriyle konuşmamaları, birbirlerine sevgi yüklü sözcükler söylememeleri gerekir. Bunun için konulmuş ayıplama, kınama gibi manevi engeller yanında bir de maddi ve dinamik bir önleme başvurulur. Bu önlem dayaktır; evet, bildiğimiz düpedüz "dayak"

Dayak konusunda Teleandregenosluların görüşü bambaşkadır. Ana babalar, çocuklarını her yaşta öldürünceye kadar dövebilirler. Döverken onları sakatladıklarında ya da öldürdüklerinde sorumlu tutulmazlar. Ama bunu yapmalarını önleyen (bazen de önleyemeyen) nedenler vardır; kordonlu dönemde öldürdüklerinde ölü alınırken kordon kesilince kendilerinin de ölmesi; kordon sonrası dönemde sakatladıklarında, öldürdüklerinde, yaşlandıklarında çocuklarının bakımından yoksun kalmaları gibi. Ve bir de, elbette, delikanlılık yaşına gelen çocuklarının, dayak yerken baş kaldırıp kendilerini dövmeye, hatta öldürmeye kalkabilecekleri korkusu.

28. Erkeğin Konuştuğu Yerde Kadın Susar

Az daha unutuyordum. Cinsiyet kafesinde genç kızların istenmeyen zamanlarda konuşmalarını önleyen bir önlem daha vardır: Kafesin "ağız sürgüsü" Ana babalar, gerekli gördükleri zaman bu sürgüyü çekip kızlarının sesini keserler. Buna, daha çok konukluklarda başvurulur. Teleandregenoslularda bir görgü kuralı vardır: "Erkeğin konuştuğu yerde kadın susar." Genellikle erkeklerin konuşup kadınların anlasalar da anlamasalar da, ilgilenseler de ilgilenmeseler de dinlemek zorunda kaldıkları konukluklarda, erkek çocuklarına arada sırada konuşma izni verilse bile, kız çocuklarına sürgü çekilerek bu olanak verilmemiş olur. Kadınların "konuşma eğilimi" bazı bilicilerce bu uygulamayla açıklanmaktadırlar.

Kafesin neden bir de "kulak tıkacı" olmadığına şaştım doğrusu. Çünkü bu sistem içinde böyle bir tıkaca öylesine gerek var ki.

29. Kuyruklu Kadınlar

Gene, kafesin daha da ilginç bir özelliğini unutuyordum. Cinsiyet kafesinin bir de sarmal yay biçiminde telden bir kuyruğu vardır; uzunca, ucu kıvrık. Bu kuyruk, Teleandregenoslu kadınların bir zamanlar kuyruklu, vahşi varlıklar olduğu, erkeklerin onların kuyruğunu yiyerek kadınları evcilleştirip uygarlaştırdıkları yolundaki mitoslarını anımsatmak için yapılmıştır. Böylece, Teleandregenoslu erkeklerin geçmişte kadınlara karşı yaptıkları haksızlığı onarmış oldukları söylenir. Kadınlar ise, bu kuyruğun kendilerini çok güzel, çok çekici kıldığına inanırlar.

30. Doğal Gelişmenin Önündeki Set

Bana cinsiyet kafesinin, yapışık cinsleri birbirinden ayırmak dışında, başka bir görevi daha var gibi geldi. Çünkü bu kafes, kız çocuğunun gelişmesinin en hızlı olduğu on üç yaşında giydirilir ve ancak bu gelişmenin kesin olarak durduğu yirmi üç yaşında çıkarılır. Yirmi üç yaşında, yani evlilikten sonra, çıkarılan birinci cinsiyet kafesi yerine, daha bol olan ikinci cinsiyet kafesi takılır. Birinci kafes kızın etine gömülse, daha da gelişme eğiliminde olan bedeninde silinmeyecek derin izler bırakacak duruma gelse bile, evlilikten önce hiçbir zaman daha genişiyle değiştirilmez. Bu tutumun tek bir amacı olabilir: Doğal gelişmeye set çekerek, kızın bedensel ve düşünsel gelişmesini on üç yaşında durdurmak.

Gerçekten, kafesin çelik telleri, bedeni sımsıkı kuşatır. Kemiklerin, kasların ve kafatasının gelişmesini, genişlemesini engeller. İşte bu yüzden, Teleandregenoslu, kadın cinsinin "bedence ve kafaca on beş yaşındaki bir çocuk düzeyinde", "her bakımdan erkekten aşağı", "erkeğin yönetimi ve denetimi altına girmesi kendisinin çıkarına olan", "erkek tarafından korunması" gereken sonuçta "aciz bir yaratık" olduğu görüşündedir.

Ne var ki, Teleandregenoslular, kız çocuğunun gelişmesini engelleyen şeyin cinsiyet kafesi olduğunu kabul etmiyorlar. "Biz o kafesi engellemek amacıyla değil, ahlaksal amaçlarla giydiriyoruz" diyorlar. Bu yanıt karşısında, bana gösterilen konukseverliği ve her şeyi sorabilmek konusunda tanıdıkları özgürlüğü kötüye kullanıp, kafamda zincirleniveren şu soruları sormamak için kendimi güç tuttum: "O günahın işlenebilmesi için bir değil, iki yanın gerektiğine göre kafes neden ikisine de geçirilmiyor?"; "saldırgan genellikle erkek olduğuna göre neden ona değil kıza geçiriliyor?"; "bu kafesin, bedeni çepeçevre sarmak yerine, belli

bölgeleri güvene alması yetmez mi?"; "kafes neden kız geliştikçe daha genişiyle değiştirilmiyor?" Yanıtlarını kendi kendime vermeye çalışınca, pek de anlamlı sorular olmadıkları sonucuna vardım. Teleandregenoslular aksamadan tıkır, tıkır çalışan bir düzen kurmuşlardı. Kafes, bu biçimiyle düzenin önemli bir çarkıydı. Onu değiştirmek, tıkırtıların düzenini bozabilir, dahası çarkların dişlerini kırabilirdi.

31. Kafes Özlemi

Şimdi bu cinsiyet kafesinin genç kızların ve erkeklerin ilişkilerine etkisini, gözlemleyebildiğim kadarıyla anlatmaya çalışacağım.

Cinsiyet kafesi, Teleandregenoslu kızlara, cinsel ergenlik çağına ulaşmalarından çok daha önceki yaşlarda "özendirilir" Küçük kız çocukları, kendilerini cinsel erginlik çağına ulaşmış kızların tantanalı kafes törenlerinin çekimine kaptırırlar. Cinsiyet kafesleri yalnızca atölyelerde değil öykülerde, türkülerde de allanıp pullanır. Sonunda genç kızlar, güneşin altında pırıl pırıl pırıldayan, bütün bedeni sımsıkı saran bu "büyük süs" içine bir an önce girmek için sabırsızlanmaya başlarlar.

Bekledikleri gün gelir. Kalabalığın, gürültünün, patırtının hızlandırıcılığında; binbir duygunun, düşüncenin, beklentinin ve düşün verdiği gizemli bir esriklik içinde kafes giydirilir. Genç kız, ileride bu törende olup bitenlerden, biri dışında hiçbir şeyi anımsamayacaktır. Anımsayabileceği, dahası hiçbir zaman unutamayacağı şey kafes takılıp, anahtarı sokulup döndürüldüğünde duyduğu "şıkırt" sesi olacaktır.

Genç kızlar, önceleri cinsiyet kafesi taşıma ayrıcalığına kavuşmuş olmanın onuruyla burunları yukarıda dolaşırlar bir süre. Herkesin kendilerine hayranlıkla baktığından kuşkuları yoktur.

Sonraları yürüyüşlerini, bükülüşlerini oldukça güçleştiren bu kafesin kendilerini sıktığının yavaş yavaş bilincine varmaya başlarlar. Bedenleri gelişmesini sürdürdükçe, sıkıntıları çekilmez derecelere ulaşır. Tombullaşan yanakları da sıkıştıran bu kafes yüzünden gülümseyemez, çenelerinin belirli bir dereceden öte açılmasını engelleyen bu kafes yüzünden kahkaha atamaz olurlar. Neşeleri, canlılıkları, gençlikleri yavaş yavaş gölgelenmeye başlar.

Öte yandan, içlerinde kafese karşı derin bir öfke, kafesten kurtulmak yolunda çılgın bir istek birikmektedir. Kafesin anlamının bilincine vardıkları zaman, çırpınışları kafesin tellerinin bedendeki izlerini derinleştirmekten öte bir sonuç vermez. Kafesten kurtulamayacaklarını anladıkları zaman ise tepkileri zaman zaman patlak veren bunalımlar biçimini alır. Bunalıma girince bağırıp çağırırlar, oralarını buralarını yaralarlar, kendilerini yerden yere atarlar, kafesten kurtulabilmek için. Teleandregenoslu yetişkinler "genç kızlık bunalımları" olarak görüp normal karşılarlar genç kızların bu tepkilerini.

Ve genç kız direnme gücünü yitirir; teslim olur sonunda. Çocukluğundaki inatçı, direnen kişiliğiyle hiçbir ilgisi kalmaz. Her çekilen yere gidecek, her söyleneni yapacak kadar sindirmiştir kafes onu. Şimdi çelik kafes içinde, vahşi bir hayvan değil, gereksiz yere kafese konmuş evcil, uysal bir kedi gibidir. Öyle ki kafesten çıkarılsa da, artık kafes içinde davrandığından farklı davranmaz. Ama Teleandregenoslular işlerini güvence altında tutmadan rahat edemezler; kızı kafesten çıkarmazlar.

Genç kızın direnme gücünün tümüyle kırıldığı anlaşılır anlaşılmaz, erkeklerden yana yontan değerlerin ve inançların sunulmasının zamanı gelmiş demektir. Babaların ya da "erkekten çok erkekçi" olmuş anaların telkinleri-

ni benimsemeye hazırdır şimdi. "Kadın her bakımdan erkekten aşağı bir yaratıktır" artık kendisinin gözünde de. "Erkeğin yönetimine ve denetimine" gereksinimi vardır. Ana karnında erkeğin göbeğinden kordonla beslenmemiş midir? Öyleyse ana karnından beri erkeğine bağımlıdır. Belki bunu bildiği için, tek başına doğmayı göze alamamış, anasının karnındayken bir sülük gibi erkeğine yapışmıştır. Artık ana babasının "kadın, erkeğin hizmet ve zevk aracından, toplumun çocuk makinesinden başka bir şey değildir" görüşüne karşı çıkmayacaktır. Yapışık yaşamlarında erkeğin "amaç", kendisinin "araç" olduğunu anlamıştır. İşte birinci cinsiyet kafesi dönemi, genç kızı bu anlayış düzeyine yükseltecek olan "evliliğe hazırlık" evresidir.

33. "Ayırma" Cezası

Teleandregenosluların çocuklarının evlilik öncesinde cinsel ilişkiye girişmelerini engellemek için başvurdukları etkili araçlardan biri cinsiyet kafesi ise, ötekisi "ayırma" cezasıdır.

Bu ceza, cinsel ilişkiyi, ikizlerden yalnızca biri, bekleneceği gibi erkeği, diğerini zorlayarak gerçekleştirmiş olsa bile, niteliği gereği ikisine de verilmiş olur. "Günah" girişimi de, sonuca ulaşılmamış bile olsa, aynı biçimde cezalandırılır. "Girişim", kızın üzerindeki cinsiyet kafesinin kilidinin kurcalanmış olmasından, kafesin tellerinin bazı yerlerde parçalanmış bulunmasından anlaşılır. İkizlerin yüzlerindeki mutluluk, gözlerindeki parıltı, davranışlarının birdenbire yumuşaması, girişimin amacına ulaştığının kesin kanıtları sayılır.

Bu belirtileri çocuklarında gören ana babalar çılgına dönerler. Dünyaları başlarına yıkılır. Bunun anlamı, yaşlılık döneminde geçim güvencelerini yitirmek olabilir. Çünkü Teleandregenoslular, ancak birinci ikizleri ölünce ve el-

bet o zamana dek çocuk yapma güçleri tükenmemişse ikinci ikizlerini yapabilirler. Bir Teleandregenoslu çiftin aynı anda iki ikize sahip olmalarına hiçbir zaman izin verilmez. Bunun nedenini ileride anlatacağım.

Teleandregenosluların evlilikten önce çiftleşme günahını işlemeleri, ana babalarının "aşağılanma durumuna" düşmeleri sonucunu doğurur. Bunu bildikleri halde, ana babaların elinden bu suçu işleyen çocuklarını kamu yetkililerine teslim etmekten başka bir şey gelmez. Bu yetkililer, olayı ülkenin her yerinde halka duyururlar. Çoluk çocuk bütün halkın izlemek zorunda olduğu bir "ceza töreni" hazırlanır. Bu törene, yalnızca ikizleri kordonlu dönemde olan ana babaların gelmemesine göz yumulur. Ama ben onların da, hem de koşa koşa geldiklerini gördüm.

Ceza töreni geniş bir düzlükte, kalabalık bir izleyici kitlesi önünde yapılır. Suçlular o gün, çırılçıplak olarak ve önlerinde bir çalgı takımının eşliğinde, kentin bütün sokaklarında dolaştırılır. İnsanlar her sokaktan akın akın alaya katılır. Halkın suçlulara taş atması, elle, sopalarla vurması yasaktır. Yalnızca küfretmelerine ve tükürmelerine izin verilir. Bu yüzden, suçluların tören alanına ulaşıncaya kadar çektiklerini, içler acısı ve iç bulandırıcı olduğundan burada anlatmayacağım.

Tören alanındaki platformda, kamu yetkilileri hazır beklemektedir. Önce, bunlar tarafından Teleandregenos'un üzerinde yükseldiği erdemler hakkında, özellikle de "namus" üzerine uzunca bir nutuk çekilir. Sonra cezanın uygulanmasına geçilir.

Uygulama şöyle olur: Nutuk sırasında alanın ortasında direğe bağlı bekletilen suçlular çözülür. Bitkin, şaşkın bir görünüşleri vardır, aklımdan çıkaramadığım. Suçlulardan kız olanının kolundan ana babası, oğlan olanının kolundan bir kamu yetkilisi tutar. Tören başkanı olan, emircinin "başla" işaretiyle ve halkın birdenbire patlayan çığlıklarıyla

birlikte, görevliler ile ana baba, ikizlerden kızı bir yöne oğlanı bir yöne var güçleriyle çekmeye, çekiştirmeye başlar. Ana babaların bu yolda tüm güçlerini kullanmama olasılığına karşı, arkalarında kamçılı iri yarı bir adam vardır. Kamçı sesleri, suçluların bağırışları, halkın kin ve heyecan dolu çığlıkları arasında, ikizlerin birbirlerine yapışık oldukları yer yırtılmaya başlar. Bana hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre sonunda, son bir asılışta ikizler birbirlerinden koparılıp ayrılırlar. O anda alan, izleyicilerin hep birlikte haykırışıyla çınlar. Sonra tam bir sessizlik. Tören başkanı, yüksek sesle "istedikleri ve hak ettikleri özgürlüğe kavuştular, ders olsun herkese" der. Gene halkın göklere çıkan haykırışları ve ardından gene ölüm sessizliği. Sessizliği bozan tek ses, birbirlerinden koparılmış ikizlerin arada sırada duyulan iniltileridir.

Herkes tüm dikkatini toplayarak yırtılan yerlere bakmaktadır. Kurbanların bitişme yerlerinden ağır ağır, ama sürekli olarak kanlar akmaktadır. Damarlar yavaş yavaş boşalır. Bedenlerinin beyazlığı, oturtuldukları yerin kızıllığı gittikçe artar. Sonunda, törenin başlamasından iki saat kadar sonra, güneş batmak üzereyken, önce birinin, sonra diğerinin başı, boynundan kırılan çiçekler gibi önlerine düşer. Halk dağılır. Cesetler bütün gece orada kalır. Ayırma cezasına çarpılanlar böyle bir suçu işlemekle kutsal aile dininden de çıkmış sayıldıklarından bedenleri heykelleştirilip putlaştırılmak üzere kutsal aile tapınağına kaldırılmaz; şafakla birlikte yakılır, yok edilir.

Bu tür cezalar pek sık görülmez Teleandregenos'ta. Dolayısıyla bu törenler, Teleandregenosluların tekdüze yaşamını renklendiren olaylar olarak görülür, hatta onların dört gözle beklenen bir eğlence gibi karşılandığı söylenebilir. Bu törenlerde, gençliğinde o işi yapabilmek için yanıp tutuştuğu halde, yapamayanların yapabilenlere karşı duyduğu öfkeye tanık olduğumu ekleyerek bu tatsız konuyu burada kapatıyorum.

34. Kadın Bu Bilinmez

Kafesin genç kızların üzerindeki etkilerine dönüyorum. Kafese karşı tüm direnmelerin boşuna olduğunu anlayan, kafesi ve kafesle birlikte erkeklerden yana yontan değer yargılarını kabul ederek, yazgısına razı olup yakınmaktan vazgeçen genç kız mutlu mudur? Ne gezer! Kafesin yararına, gereğine inansa da, gerçekte kafes gene kendini sıkıp bunaltan bir işkence aracından başka bir şey değildir. Ana babasının haklı olduğunu, erkeğin üstünlüğünü kabul etse bile onların kendini örselemesi, sömürmesi, aşağı görmesi katlanılacak şey değildir. Kendine yapılanları yanıtsız bırakması, içine atması, içinde derin ve uçsuz bucaksız bir mutsuzluk okyanusunun oluşmasına yol açar; bu okyanusun derinliklerinde büyük duygusal çalkantılar yaratır; duygu, düşünce ve davranışlarında kargaşaya, tutarsızlıklara neden olur. Böylece, Teleandregenoslu genç kızlar ve kadınlar, Teleandregenoslu erkeklerin bir türlü anlayamadıkları, bir türlü kavrayamadıkları çok bilinmeyenli bir sorun olup çıkar.

35. Karılık Mesleği

Duygu dünyasını bir yana bırakırsak, Teleandregenoslu genç kız, evlenme öncesi kafesli dönemi, kendini ciddi bir biçimde ilerideki mesleğine hazırlamakla geçirir. Çünkü Teleandregenoslu kadınların girebilecekleri tek bir meslek vardır: "Karılık". Bunun dışında, kendilerine hiçbir meslek açık değildir. Karılık mesleğinin anlayamadığım ayrıntılarına giremeyeceğim. Ama mesleğin dayandığı ilkenin, "elinden geldiğince erkeğinin rahatını, zevkini, mutluluğunu artırmaya bak" olduğunu anlamak için fazla anlayışlı olmaya gerek yok.

36. "Emirci", "Demirci", "Kömürcü"

İkiz kardeşi, kafesin arkasında anasının mesleğini öğrenmeye çalışırken, Teleandregenoslu delikanlı, "erkekçe oyunlar" oynamayı bir yana bırakıp babasının mesleğini öğrenmeye başlar. Teleandregenoslu delikanlıların önünde, genç kızlarınkinden farklı olarak birçok meslek vardır. Ama bir Teleandregenoslu delikanlının önünde, kız kardeşininki gibi girebileceği tek bir meslek bulunur: Baba mesleği. Bunun toplumsal düzen ve kararlılık bakımından taşıdığı önemi iyi kavramış Teleandregenoslular. Öyle ki, Teleandregenos'un "bilinen" tarihinin her çağında, bir ailede birden fazla ikiz çocuk yetiştirilmesine izin verilmediği için belli sayıda kadın, belli sayıda erkek ve her meslekte belli sayıda meslektaş bulunmuştur.

Ve Teleandregenosluların sözlü anayasalarının ilk maddesi şu olmuştur: "Sayılar değişmeyince sonuç değişmez." Toplumlarının düzeni ve kararlılığı bu formüle dayandırılmıştır.

Teleandregenos'un bilinen tarihinde, babasının mesleğinden başka meslek tutan bir tek kişiyle karşılaşılmaz. Her zaman, "emirci" çocuğu emirci, "demirci" çocuğu demirci, "kömürcü" çocuğu kömürcü olagelmiştir. Bunun tersi görülmediği gibi düşünülemez olmuştur. Yüzlerce kuşak boyunca aynı işleri yapan soylar, o işlerde kalıtımsal yetenekler kazanmış; karşılığında, öteki işlerle ilgili neredeyse tüm yeteneklerini yitirmişlerdir. Dolayısıyla mesleklerini, erkek ya da dişi doğuşlarını kabullenir gibi kabullenirler. Anayasalarının, "Teleandregenoslu çocukların yazgısı ana babalarının yazgısına sımsıkı bağlıdır" maddesinin anlamı, sanırım bu bağlamda daha iyi anlaşılır.

Konumuzla zaten dolaylı olarak ilgili olan meslek sorununu bu kadarla bırakıp, yapışık ikiz kardeşlerin birbirlerine karşı duygularını ve davranışlarını anlatmaya çalışacağım.

37. Karmaşalar Karmaşası

Teleandregenoslu genç kız, cinsiyet kafesini giyer giymez, ikiz kardeşiyle ilişkilerini azaltır. Böyle davranması kendisine daha önce öğretilmiş, telkin edilmiştir. Aynı telkin erkek ikizine de yapıldığından, o da kendi kabuğuna çekilir. Bütün gün, bütün gece, birlikte, yapışık oldukları halde, birbirlerine tek bir sözcük söyleyemeden geçirdikleri günler çoğunluktadır. Birbirleriyle ancak zorunlu kaldıklarında, o da sıkılarak ve kısa kısa konuşurlar.

Çok geçmeden, erkek ikizinden önce erginliğe ulaşan genç kız, ikizine karşı anlamlandıramadığı duygular beslemeye başlar. Kendisine bu duyguların "çok ayıp" ve "çok iğrenç" şeyler olduğunu daha önce öğretmişlerdir. Bu yüzden, bu duyguların her uyanışında bir utanç alevi yalar geçer yanaklarını al al. Bu tür duygular duyduğu için kendinden çok utanır. Ama erkek ikizine yapışık olduğu için, bu duygular ona kendilerini sık sık anımsatmaktadır. Ne yapışık ikizinden ne bu duygulardan kaçabildiği için; sevgi, utanç duygularına bir de çaresizlik, umutsuzluk, mutsuzluk duyguları karışır. İş bu kadarıyla bitmez. Alanda izlediği ayırma cezası törenlerinin görüntüleri capcanlı belleğindedir. Bu nedenle, günün herhangi bir saatinde ikizinin saldırısına, sonra da "ayırma" cezasına uğramak korkusu kuşatır yüreğini.

Kısacası, tüm bu duyguların iç içe girip karmakarışık olması nedeniyle kendisinden, ikizinden, herkesten, her şeyden nefret eder olur. Kendini ikizinden ayırmak için çeker, fırlatır, yerlere atar. Onun bu davranışlarını, her şeyden habersiz ikizi şaşkınlık içinde izler.

Genç kız, içindeki iğrenç (!) cinsel isteklerine karşı verdiği savaşta, hiçbir sonuca varamaz; gücü yiter, yenik düşer ve kendini şehvet düşkünü, kötü ve günahkâr bir insan olarak görmeye başlar. Bunu kabul etmesi bile, kendini

içine düştüğü duygusal karmaşalardan kurtaramaz. Bu karmaşalar içinde, suya düşmüş bir yaprak gibi akıntının ve rüzgârın etkisiyle yalpalar durur.

38. Cinslerarası Savaş

On beş yaşına gelince, ikizlerden erkeği de, ergenliğe ulaşarak "ayıp" sayılan duygular duymaya başlar. Daha hafif derecelerde de olsa, kız kardeşinin bunalımlarını o da geçirir.

İkizler, birbirlerine karşı duydukları cinsel istekleri bastırmak, öte yandan topluma karşı besledikleri suçluluk duygularını örtmek için birbirlerine küsmüş gibi ilgisiz dururlar. Birbirleriyle konuşmak zorunda kalınca da, boş yere düşmanca davranırlar. Bu yoldaki davranışları, bir dereceye dek birbirlerine karşı gerçek duygularını "maskeleme" amacına yarayan tutumlar ise de, bir dereceye kadar gerçek duygularını yansıtmaktadır. Çünkü ikisi de karşısındakinin ilgisine ve sevgisine gereksinim duymakta, onun da kendisine gereksinim duyduğunu bilmekte, ama bu yolda kendisine yardımcı olmadığını düşünmektedir. Bu nedenle birbirlerine karşı gerçek bir düşmanlık beslemeye başlarlar. Bu duygu erkekte, kadının aşağılığıyla ilgili önyargılarla birleşecek; evlendiğinde, eşine karşı saygı ve sevgi duymamasına, onu isteklerinin aracı gibi görmesine yol açacaktır. Cinsel sevgiyle cinsel düşmanlığın birleşmesi onda sadist eğilimlerin oluşmasına neden olacaktır.

Kızda ise, erkek ikizine karşı duyduğu cinsel düşmanlık, suçluluk, aşağılık karmaşası ve mutsuzluk duygusuyla birleşecek; kocasının ve kendisinin doğal isteklerine karşı açtığı amansız bir cinsel grev biçimine bürünen belirgin bir direnmeye yol açabilecektir.

39. Yeşeremeyen Sevgiler

Öte yandan, cinsel erginliğe ulaştıkları yaşlardan evlenme yaşına kadar, sekiz on yıl boyunca, ikizlerin içlerinde biriken cinsel sevgi, suçluluk karmaşasını, utanma duygusunu, kınanma korkusunu aşabildiği halde, cinsiyet kafesinin çelik engelini aşamayarak gerileyecektir. Böylece, gerçek bir sevginin tomurcuğunu çatlatması engellenecektir.

40. Beyin Gücü Aşınması

Bu yıllar, gençler için büyük sorunlarla, huzursuzluklarla doludur. Birbirlerine yapışıklık derecesinde yakın olmalarına karşın, birbirlerine yıllarca kavuşamayacak kadar uzaktadırlar. Böylesine çelişkili bir gerçeklik, ne duygularla ne de mantıkla kavranıp kabullenilebilecek bir şeydir.

Yaşamlarının en verimli düşünsel etkinlik çağının yıllarını, birbirlerinden başka bir şey düşünmeyerek ve o "çelik engeli" aşmanın yollarını düşünerek harcarlar. Hiçbir sonuca ulaşamadan, gece gündüz cinsel sorunlarını çözecek yollar düşünmek, hem kendileri hem toplum bakımından bir beyin gücü aşınması değil de nedir?

Belki de değildir. Çünkü Teleandregenoslu "bilici"lere sorsam, bunun düzenlerinin olduğu gibi sürmesine mutlaka bir katkısı olduğunu söyleyeceklerdir. Gerçekten, ilk bakışta yararsız, anlamsız, insan mutluluğuna aykırı görünen bir kurumun, düzeni koruma ve sürdürme açısından bakıldığında, bir yararının bulunduğu anlaşılır.

41. Karasevda Kör Sevda

Fakat Teleandregenoslular, ikizlerin cinsel erginlik yaşlarına ulaşır ulaşmaz evlenmelerine izin vermeyip, onları sekiz on yıl bekletmelerinin nedenlerini başka türlü açıklıyorlar.

Bu süre gençlerin içinde, "kutsal aile yaşamı" için gerekli olan özlemi, istekliliği ve sevgiyi biriktiriyormuş. Bunlar doğru gerçekten. Teleandregenosluların hemen hepsinin, evlenme yaşına ulaşınca gözlerinin dünyayı görmeyip, burunlarının dibindeki ikizlerine karasevdayla tutulduklarını gördüm.

Teleandregenoslu gençler, kendilerini on yıl kadar süren bir özlemden kurtaran "Kutsal Aile" putuna tapınmakta haklı olabilirler. Ama bu on yıllık yoksunluğu da kutsal aile anlayışının getirdiğini kaçı düşünmüştür acaba?

Sonra, bekleme süresinin Teleandregenoslu ikizleri, başkalarına değil, birbirlerine tutulmalarını sağladığını söylüyorlar. Gerçekten her Teleandregenoslu, ikizini ölünceye kadar seveceğinden hiçbir kuşkusu olmadan evlenir. Ve her Teleandregenoslu, bu noktada yanıldığını ileride görecektir.

VI

42. Kutsal Aile

Teleandregenos'ta bir "Kutsal Aile" biriminin kuruluşu demek olan evlilik törenleri gerçekten görkemli olur. Bir hafta süren, giderleri kamu kaynaklarından karşılanan şenliklerin ilk gününde, gene o "ayırma" işleminin yapıldığı geniş alanda, halkın ortasında "baş emirci" kızın cinsiyet kafesinin kilidini açar. Anahtarı güveye verir. Ana baba kafesi çıkarırlar ve güvey, gelini halkın ortasında, oracıkta ayak üstü ilk kez "kapatır". Bunun dışında, Teleandregenos'ta cinsel yaşam tümüyle gizlidir.

43. İkinci Cinsiyet Kafesi

Bir hafta sonra kocası karısına yeni bir cinsiyet kafesi yaptırır. Bunun birincisinden farkı, daha bolca ve kilidinin önde oluşunda, önden açılıp kapatılışındadır. Bir de erkeğe sınır olan bölgelerinde, kızlık dönemi cinsiyet kafesindeki gibi testere dişli olmayışı bakımından farklıdır.

Kafesin gene iki anahtarı vardır. Biri kamu yetkililerinde, biri kocadadır. Kadının eline anahtar verilmez. Kamu yetkilileri, kendilerince bilinen, neler olduğunu kimseye açıklanmayan toplumsal yarar, aile çıkarı nedenleriyle bu anahtarı istedikleri zaman kullanmaya yetkilidirler.

Toplumsal yarar ya da aile çıkarı nedenlerinden birinin, koca kısır çıktığı zaman aileyi çocuksuz bırakmamak olduğunu sanıyorum. Aklıma gelen, ama doğruluğuna emin olmadığım diğer nedenleri yazmayı yararlı bulmuyorum.

Evlenmeden önce cinsiyet kafesinin gereğini ve önemini diyelim ki anladım, ama evlendikten sonra gene kadının kafeslenmesinin nedenini bir türlü çıkaramadım; kılavuzuma sormak zorunda kaldım. Öyle ya, artık evlendiklerine göre, ikizi olan kocanın karısına saldırmasını önlemek gibi bir amaç olamazdı. Sonra kendi hesabımca, kadının gelişmesini durdurmak için de olamazdı. Evlilik öncesi cinsiyet kafesi bunu başarıyla sağlamıştı ve evlilik yaşına ulaşıldığında bedensel gelişme tümüyle durmuştu. Evli kadının kocasını aldatması söz konusu olamazdı. Çünkü kocasına yapışıkken böyle bir şey yapmaya kalkıştığında kocasının fark etmemesi olanaksızdı.

Nedenleri kendi kendime araştırmaktan yorulup kılavuzuma sorduğumda, "bir kere" dedi, "bunu kadınların kendileri ister" İnanmadım. Ama kılavuzum yanımda yokken bir fırsatını bulup konuştuğum kadınlar, bitişikteki kocalarının etkisiyle olup olmadığını bilemem, kılavuzumun sözlerini onaylayan şeyler söylediler. On yıl süreyle kafese alıştıklarından, evlenince çıkarırlarsa kendilerini çıplakmış gibi duyacaklarından söz ettiler. Kocaları onları kafesli görmekten hoşlandığı için, kafesi evlilikten sonra da "seve seve" giydiklerini eklediler.

Kılavuzum başka nedenler olarak şunları da saymıştı. "Kutsal aile yaşamı başlayınca kadın da kutsallaşır. Evlenmeden önce yalnız kendi namusunu koruması gerekirken; evlenince, bu kutsallığını ve kocasının namusunu da koru-

mak zorundadır". "Kafesle mi?" dedim içimden. "Sonra kadının kafes içinde olması ve anahtarının kocasının elinde bulunması, kadının bütünüyle kocasının 'mülkü' olduğunu gösterir. Kafes, kadının bu gerçeği hiçbir zaman unutmamasına yardımcı olur. Kafesin bir başka görevi de, kocanın gerekli gördüğünde 'metal göz kapakları' kapatılarak karının görmemesi istenen şeyleri görmesini önlemektir. Karının susması istendiğinde, 'ağız sürgüsü' çekilerek susmasını sağlamaktır. Sonra kadınlar kafes içinde çok daha 'çekici' görünürler. Son olarak kafes, kocası bitişiğinde bile olsa kadının, aklımıza gelemeyecek bir rastlantıdan yararlanarak, kocasını aldatmasını önleyen en son ve en sağlam kaledir." Durup biraz düşündükten sonra sürdürdü:

"Teleandregenos'un toplumsal düzeninin sağlığı bakımından, kadının bir başka erkekten çocuk sahibi olmaması gerekir. Olursa, bu düzenimizi altüst edebilir. O zaman çocuk anasının kocasının yeteneklerini, yani babası sanılacak adamın yeteneklerini değil; kadının âşığı kocasıyla aynı meslekten olmadıkça, bir başka meslekteki adamın yeteneklerini kalıtmış olacaktır. Bu durumda çocuk, kendine öğretilmeye çalışılacak mesleği sevip, benimseyip beceremeyeceği gibi, başka bir mesleğe geçmek isteyecektir; ki böyle bir şey, düzene baş kaldırmak demektir. Buna izin verirsek, Teleandregenos'taki 'meslek kristalizasyonu' bulanır; herkes herkesi eleştirmeye, herkes başkalarının işine karışmaya kalkar; o zaman da 'anarşi' çıkar." "Kömürcü, emircinin yönetimini beğenmeyip eleştirmeye başlar değil mi?" diye araya girdim. "Evet öyle" dedi. Ve ekledi: "Elbette bunlar olacak şeyler değildir; kafes olmasaydı neler olabilirdi diye söyledim. Dilerim günaha girmemişimdir."

44. Karı-Koca İlişkileri

Şimdi de size, ikinci cinsiyet kafesi süresince karı koca ilişkilerini anlatmalıyım. Daha önce de söylediğim gibi, mes-

lekler erkeklere ayrılmıştır. Kadınlar "karılık" dışında bir meslek edinemezler; gelir sağlayan bir iş sahibi olamazlar. Bu gerçek, Teleandregenoslu'ların ağzında şöyle dile getirilir; "erkek üretir, kadın tüketir" Teleandregenoslu kadının, kocasına karılık yapmasından başka bir işle uğraşmasını önleyen doğal bir engel vardır: Kocasına yapışık olması.

Farklı meslekler farklı hareketleri gerektirir. Yapışık olmaları farklı hareket etmelerini olanaksızlaştırmaktadır. Tek çözüm, birinin bir hareketi yaparken, örneğin yürürken, otururken, bükülürken diğerinin ona uyması, onun da aynı hareketleri yapmasıdır. O ya da bu hareketi yapmaya ikizler adına karar vermek erkeğe, uymak kadına düşer. Bunun dayanağı, Teleandregenos anayasasının "erkek buyruk, kadın uyruk" ilkesidir. Bu ilkeyi, kadın erkek tüm Teleandregenoslular benimsemişlerdir. Çünkü herkes görür ki, toplumda kadın her zaman uymaktadır. Öyleyse, bu apaçık bir gerçektir.

Aklıma, "kadın kocasının mesleğinin gerektirdiği birçok hareketi olduğu gibi yapmak zorunda ise, onu da kocasının mesleğine alıp üretici yapmak uygun olmaz mı?" diye bir soru takıldı. "Ve elbette bunun tersi, meslek işleri dışında, karısıyla aynı hareketleri yapmak zorunda olan kocanın ev işlerinde karısına yardım etmesi iyi olmaz mı?" Teleandregenoslular, bu düşüncelerimi pek aptalca buldular. "O zaman erkeğin mesleğini en rahat koşullar içinde yapması için gerekli olan hizmetleri kim görecek?" dediler. Öyle ya, kim görecek?

Teleandregenoslu karı kocanın, aynı hareketleri yapmak zorunda oldukları halde, nasıl farklı işleri yapabildiklerini size anlatabilmek için somut örnekler vermeliyim. Koca, tezgâhın önüne oturmuş bir iş mi yapıyor; kadın da yanında oturmak zorundadır. Bu sırada, tepeden tırnağa,

çorabından eldivenine, başlığına kadar her şeyini ördüğü kocasının, onları bitirmişse, çocuklarının giysilerinden birini örebilir, onarabilir. Kocasının kalkıp bir yerden bir aracı alması mı gerekti; kadın örgüsünü bırakıp onunla gidecektir. Kocasının işi gereği uzanması, bükülmesi, çömelmesi mi gerekti, kadın, kocasının bu hareketleri yapabilmesini engellememek için elinden geleni esirgemeyecektir. Hava sıcak ise, kocasını yelpazeleyecektir; soğuksa, eliyle kocasına sıcak şeyler içirecektir. Kocasının işe erken mi kalkması gerekiyor, erken kalkacaktır; geç yatması mı gerekti, geç yatacaktır. Kocası işten sıkılınca, şarkı söyleyip içini açacaktır. Kısacası, kocası yat dedi mi yatacak, kalk dedi mi kalkacaktır.

45. Erkek Amaç, Dişi Araç

Özetle, Teleandregenos'ta çalışma yaşamı ve çalışma dışı eğlence yaşamı tümüyle erkeğe göre düzenlenmiştir. Kadın, bu dünyaya "uyma" durumundadır. Ya da gerçek bundan biraz daha ötededir. Kadın da erkeğin bu dünyasının bir "öğesi" olarak görülür. Gerçekten, erkeğin dünyasında kadın, ona büyük bir "haz ve rahatlık" sağlayan bir "araç"tır. Yoruldu mu başını yumuşak omzuna koyup dinleneceği, özledi mi okşayıp seveceği, diledi mi "kapatacağı" her zaman yanında hazır bir araç. Kendini yaşamın çamaşır, bulaşık, örgü, çocuk bakmak, yemek yapmak gibi can sıkıcı, pis ve "erkekçe" olmayan işlerinden kurtaran bir araç. Sinirlerini bozan olaylar, kızdığı halde yüzüne küfredemediği, üzerine atılıp dövemediği kimseler olursa, onların yerine öcünü alıp öfkesini boşaltabileceği bir araç. Kocanın, başkalarına karşı duyduğu aşağılığı, "aşağılık karı" diye yüzüne haykırıp, üzerine çıkıp "üstünüm" diye onurlanarak onarabileceği bir araç. Ve yalnız zamanlarında ise, oyalandığı bir "oyuncak" durumundadır kocanın elinde.

Kadın, bu dünyadaki yerinin ne olduğunu bilir. Kendine daha çocukken görevinin "kocanın hazzını, rahatını, mutluluğunu elinden geldiğince çoğaltmak" olacağı öğretilmiştir. Yazgısının tümüyle kocasına bağlı olduğunu kavramıştır. Kendisini, erkek ikizinin, ana karnındayken oyun arkadaşı olması için, bir kemiğini feda ederek yarattığı söylenmiştir. Kordonlu dönemde içeride ve dışarıda kendi kordonuyla "ağabeyi" ikizinin beslediği anlatılmıştır.

Bütün bunlardan sonra, Teleandregenoslu kadının, kocasınınkinden farklı, kendine özgü istekleri, kendine özgü amaçları olamaz. Ama bu onların hiçbir istek duymadıkları, yaşamda hiçbir amaçlarının olmadığı anlamına gelmez. Bu iki deyiş biraz "çelişkili" görünür. Bağdaştırılamayacak böyle bir durumdan, çelişkiye düşmeksizin kurtulmanın yolunu bulmuşlar. Şöyle ki karılar, kocalarının çıkarına olacak şeyleri kocalarından önce kendileri amaç edinirler, bu şeyler kendi çıkarlarına ters düşse de. Böylece, edindikleri amaçlar için uğraşırken, hem kocalarının hem de kendilerinin amaçlarını gerçekleştirmiş olurlar. Bir çekiş, iki diş. Bu tutumlarının somut bir örneği olmak üzere, "kafeslenmeyi" kocalarından önce ve kocalarından çok kadınların istediğini anımsatırım.

Teleandregenoslu kadınların daha tutucu, çıkarlarına ters düşen bir toplumsal düzenin geleneklerine kocalarından çok daha fazla bağlı olmalarının nedeni de burada yatmaktadır. Erkekler düzende küçük değişiklikler yapmayı düşünebilirler; karıları, kocalarının çıkarlarına olacak bu değişiklikleri hemen ve her zaman kavrayamadıkları için, eski geleneklere sarılmayı sürdüreceklerdir.

Ben, erkeklerin "araçları" olan kadınların bile yaşamlarından yakınmayıp, "hoşnutuz" dedikleri bir düzeni yıkılmaz buluyorum. Çünkü böyle bir toplumda, en alt taba-

kanın erkekleri bile, karıları "hoşnutuz" dediklerine göre, karılarının kendilerine sağladığı rahatlıkları göz önüne alarak ve karılarına karşı duydukları "üstünlük duygusu"nu hesaba katarak "hoşnut değiliz" diyemeyecek, düzenin kendilerinden yana iyi bir düzen olduğuna kendilerini inandıracaklardır.

46. Herkes Yerini Bilsin

Teleandregenos'ta herkes durumundan hoşnuttur, herkes konumunu benimsemiştir. Kimse işinden, durumundan yakınmaz. Çünkü durumlarının hiçbir zaman değişmeyeceğini iyice kavramışlardır. Bu durumda, yakınarak kendilerini mutsuz etmenin anlamı yoktur. Anayasalarının "herkes yerini bilsin, herkes yerinin değerini bilsin" ilkesine uygun olarak herkes yerini ve yerinin değerini bilir.

47. İşin İçyüzü

Kutsal aile yaşamıyla ilgili olarak, buraya kadar anlattıklarım olguların görünen yüzüdür. Nedense ben, olguların görünmeyen ya da gösterilmeyen yüzlerine karşı çocukça, dayanılmaz bir merak duyarım. Teleandregenoslular bu merakımın farkına varacak diye ödüm koptu. Çünkü onlara göre görünen, var olan gerçektir ve de doğrudur. Başka gerçekler, başka doğrular aramak aptallıktır, küstahlıktır, üstelik bozgunculuktur.

Aslında dikkatli bir gözlemci için, olguların görünmeyen yanları yoktur. Ne kadar gizlenmeye çalışılırsa çalışılsın, bir ipucu, bir belirti bulunur; onlar bile ortadan kaldırılmış olsa, bir "gizleme çabası" görülür dikkatle bakılınca.

Teleandregenos'ta, sorduğum kadınların hepsi vurgulayarak, belki gereğinden fazla vurgulayarak durumlarından hoşnut olduklarını söylediler. Kendilerinin çalışmadığını,

erkeklerinin çalışıp kendilerini kraliçeler gibi beslediklerini, bundan daha büyük bir rahatlığın düşünülemeyeceğini eklediler. İnanmadım elbette; inanmadım, çünkü Teleandregenoslu erkekler, ara sıra da olsa göklere çıkan kahkahalar atabilirlerken, kadınların gülümsedikleri durumlarla ender karşılaştım. Kocaları gibi kahkaha atmamalarına kafesleri engel diyelim; ya gülümsememelerine ne diyelim?

Teleandregenoslu kadınlar yalnız asık yüzlü (mutsuz?) değil, aynı zamanda güçsüzdüler. Sorduğumda, doğuştan güçsüz yaratıldıklarını, aynı zamanda güçlü olmak istemediklerini söylediler. Güçlü olurlarsa, erkeklerinden farklarının kalmayacağını belirttiler.

İnanmadım; inanmadım, çünkü daha küçük, daha güçsüz oluşlarının, cinsiyet kafesinin ve bedenlerini, kaslarını geliştirecek "erkek oyunları" oynamalarına izin verilmeyişinin ürünü olduğunu biliyordum. Güçsüz kalmak istediklerine de inanmadım. İnanmadım, çünkü ileride anlatacağım gibi, kocaları döverken kendilerini savunmak için güçlü olmak isteyeceklerine inanıyorum. Ayrıca, bu dayakların biriktirdiği öç duygusunun etkisiyle, bir an için kocalarını öldürebilecek kadar güçlü olmayı, üstelik büyük bir tutkuyla istediklerini sanıyorum.

Bazı Teleandregenoslu kadınların, kocalarını şeytanca pusulara düşürerek öldürmeleri, bana bu sanımı onaylayan bir olgu gibi geldi. Teleandregenoslular ise, ortada hiçbir neden yokken işlenen bu cinayetleri bir türlü açıklayamayıp kadınların çıldırdıkları sonucuna varıyorlar.

Kadınlar erkeklerden daha güçlü olmak istemedikleri gibi, daha akıllı olmak istemediklerini de söylüyorlar. Biraz düşününce, daha güçlü ve daha akıllı olmayı gerçekten istemiyor olabileceklerini kabul ettim. Çünkü yeteneklerindeki her artışın, erkeklere yapacakları hizmetlerde bir artışa neden olabileceğini düşünerek, pekâlâ bunu istemiyor olabilirlerdi. Bu açıdan bakınca, Teleandregenoslu ka-

dınların yeteneklerini geliştirmeye çabalamayıp, yetenek körelten işlerle uğraşmalarını "insan doğasına aykırı" görmekte yanıldığımı anladım.

48. Perdeler Arkasındaki Çığlıklar

Teleandregenoslu kadın mutsuz dedim. Bunu gönülsüz yaşayışından, isteksiz davranışlarından, genç yaşta parlaklığını yitiren canlılığından, sık sık gelen sinir krizlerinden çıkarabilirsiniz. Bunu, daha somut bir biçimde, akşamları sokaklarda dolaşırken donuk ışıklı pencerelerden dışarıya yayılan çığlıklarından, hıçkırıklarından da çıkarabilirsiniz.

Teleandregenoslu erkeğin karısını dövme hakkı, onu yönetme hakkının ayrılmaz bir parçası sayılır. Bu hakkın sınırı, karısını öldüresiye dövmeye dek dayanır; öldürmesini dışarıda bırakır. Kocanın karısını öldürmesi suçtur. Cezaya çarptırılacaklarını ve karılarını öldürdükleri zaman düşecekleri sıkıntıları düşünerek, karılarını isteyerek öldürmeyeceklerdir. Ama bu, "karılarını öldürmek istemedikleri" anlamına gelmez.

Akşamları dolaşırken duyacağınız, kutsal aile yuvalarından dışarıya taşan kadın çığlıkları ve hıçkırıkları, sizin yüreğinizi sızlattığı gibi Teleandregenosluların yüreklerini sızlatmaz. Hatta bu sesleri duyunca gülümsemeleri insanı şaşırtır. Nedenini sordum birine, "nedeni basit" dedi; "bu çığlıklar ve gözyaşları, Teleandregenos kutsal ailesinin temellerini sağlamlaştıran, sevinçle karşılanması gereken harçlardır. Bir kere kadın dövülmekten, erkek de dövmekten hoşlanır. Bu durumda kadının anası, babası da olsan karışamazsın. Sonra, hemen her dövüşmeyi bir sevişme izler. Sizin anlayacağınız, dövüşme sevişme başlangıcıdır" Ben dövmeyi "dövüşme" olarak gördüğüne göre, "sevişme" dediği de "tecavüz" olmalı diye düşünürken, sözü bitmemiş, ekledi: "Ayrıca, kadına konumunu arada sırada anımsatmaya ve kocasına olan bağlılığını artırmaya yarar."

Bu açıklamalar beni altüst etti. Gözlerimin önünden ana baba ve çocuklar ilişkisinde anlattığıma benzer bir görüntü geçti: Kocasından sille tokat yedikçe, ona sokulan; kocasının kollarına, boynuna sarılan, gözyaşlarıyla ıslanan yüzünü kocasının çıplaklarına yapıştıran, elini, bedenini gelişigüzel öpen çıplak bir kadın; ürperdim.

Kocaların gerçekten karılarını dövmekten hoşlanıp hoşlanmadıklarını araştırmak gereğini duymadım. Ondan çok daha önemli olan sorun, kadınların dövülmekten hoşlanıp hoşlanmadıklarıydı. Ne yazık ki, kendileriyle konuştuğum hemen bütün kadınlar, kocalarının kendilerini dövmelerinden, yakınmak şöyle dursun, hoşlandıklarını onayladılar. Gene de, bu sorumu kocalarının bitişiğinde yanıtladıkları için, gerçeği söylemiyor olabilirlerdi. Ya, "koca dediğinin kadından farkı olmalı; tuttuğu yeri morartmalı; vurduğu yeri karartmalı; biz erkeğin güçlü olmasından hoşlanıyoruz" demelerine ne demeli?

Biraz düşününce, pek ters bir yanıt vermediklerini anladım. Kocalarının amaçlarını kendilerine amaç edinmemişler miydi? Kocalar, karı dövmekten hoşlanıyorlarsa, karıların da dövülmekten hoşlanmaları amaçlarına uygundu. Dolayısıyla, durumda bir tutarsızlık yoktu.

Bütün bunlara karşın, gerçek belirtilerini yakalayamamış, sizi inandıracak kanıtlar öne sürememiş bile olsam; kadınların bedence ve kafaca erkeklerden daha aşağı bırakılmalarından, erkeklere bağımlı kılınmalarından, erkeklerin "mutluluk aracı" olmaktan hoşlandıklarına, erkeklerinin sillelerinden zevk aldıklarına inanamam. Bu koşullar altında mutlu olabileceklerini sanmam.

49. Ya Erkekler Mutlu mu?

Kadınlar mutsuz da erkekler mutlu mu? Onu da sanmam. Bir kez kadınlar kocalarından hoşnut olduklarını söylerler-

ken, erkekler sık sık karılarından yakınırlar. Onlara göre karıları zayıf, beceriksiz, aptal yaratıklardır. Kendilerinden istenilen hiçbir şeyi doğru dürüst yapamazlar. Kendi başlarına hiçbir iş başaramazlar. Dünyadan o kadar habersizdirler ki, kendileriyle ciddi bir konu üç beş dakika konuşulamaz. "Kapanışlar" dışındaki arkadaşlıkları öylesine sıkıcıdır ki, kocalar buna kolay kolay dayanamaz.

Teleandregenoslu kocalara göre kadın, kutsal aile tanrılarının, şehvet düşkünlüklerini cezalandırmak için erkeğin başına sardıkları bir beladır. Başka kadınlara koşmasın diye, erkeğin ayağına vurulmuş bir prangadır. Beslesin diye, erkeğin döşüne yapıştırdıkları bir sülüktür.

Teleandregenoslu erkek, amaçlarına ulaşmak yolunda kadının yardımlarını unutur, kadının kendisi kadar hızlı koşamadığı için amaçlarına ulaşmasını geciktirdiğinden yakınır. Çalışırken, daha çalışma gücü olduğu halde, gücünü yanında dikilemeyecek kadar yitiren karısı nedeniyle çalışmasını erken kesmek zorunda kaldığından söz eder. Eğlencelerde ve konukluklarda, kadınlara pek söz hakkı vermediklerini, onları pek az ilgilendiren konuları konuştuklarını düşünmez, karısının uykusu geldiği için sohbeti en tatlı yerinde kesmek zorunda kaldığından yakınır. Bu yakınmalarının haklı bir yanı var. Şöyle ki, erkeğin karısına karşı sahip olduğu bütün üstünlükleri, karısının yeteneklerinin gelişmemiş (ya da geliştirilmemiş) olması nedeniyle, yapışık yaşamın doğal bir sonucu olarak kullanamadığı ya da pek az kullandığı işe yaramayan bir servet olarak kalacaktır. Bu da, onu huzursuz ve sonunda mutsuz kılacaktır.

Bütün yakınmalarına karşın, Teleandregenoslu koca, tüm olarak yaşamından ve karısından hoşnut olduğunu söyleyerek sizi şaşırtacaktır. Kadına, "bir sürü kötü yanına karşılık bir cinsel yanı vardır ki, terazinin kefesini kendinden yana ağdırır." sonucuna vardığını gösteren övgüler yağdıracaktır.

Bir Teleandregenoslu erkek, "mutlu musunuz?" sorusunu, karısının yanında, çekinmeden, "bizden bunca aşağılık durumda olan karılarımızın mutlu olduklarını duyduktan sonra, bizim mutlu olup olmadığımızı sorman anlamsız. Karılarımız mutlu olduğuna göre biz, elbette onlardan üç beş kat daha mutluyuz" diye yanıtladı. Oysa ne karıları ne de kendileri mutluydular. Neden mi?

50. Mutsuzluk Nedenleri

Her şeyden önce, bir yaşam boyunca yapışık yaşamak mutluluğun önünde aşılmaz bir engeldir. Özellikle insanlar, eşit büyüklükte ve eşit güçte olmayan öküz çiftini anımsatırcasına, aynı boyunduruğa geçirilmiş, aynı arabaya koşulmuşlarsa.

Mutluluk, bazı amaçlara ulaşması sırasında ve bu amaçlara ulaşılması sonucunda, kişinin içinde bulunduğu psikolojik hoşnutluk durumudur. Kadın, kendi amaçları için değil, kocasının amaçları ardında koştuğundan, bu tanımın dışında kalır. Erkek, yeteneklerine göre gözüne kestirdiği yüksek bir amaca ulaşmaya çalışırken, bitişiği, eşi, kendisiyle birlikte bu yüksekliğe ve daha yükseklere tırmanamayacağından, amacına ulaşamayınca mutsuz olacaktır. Ayrıca mutluluk, bir kimsenin yeteneklerini, gizilgüçlerini amaçları yönünde ortaya dökmesine, böylece fizyolojik ve psikolojik bir "dinginlik" durumuna geçmesine bağlıdır. Bu açıdan bakılırsa, ne yeteneklerini ortaya dökme olanağı verilen Teleandregenoslu kadın ne de böyle bir olanak verildiği halde, karısı nedeniyle yeteneklerinin, enerjisinin tümünü ortaya dökebilen Teleandregenoslu erkek dingindir, mutludur.

Bir insanın, sevdikleriyle birlikte olmaktan ne kadar hoşlanırsa hoşlansın; gene de bir başkasıyla paylaşmak zorunda olmadığı bir boş zamanı, bir başkasıyla uzlaşmak

zorunda kalmadan yapabileceği işleri olmalı. Karı kocanın yapışık olmaları, bırakın bir başkasıyla baş başa olmayı, kendileriyle baş başa olma, doğayla baş başa kalma hakkını bile tanımaz. Mutluluk, "bir orman gibi birlikte" ve "bir ağaç gibi tek ve özgür" yaşamaksa, Teleandregenos'ta mutluluğun bir boyutu noksan demektir.

Mutluluk, insanın kendi amacını izlemesini, başkasının aracı olmamasını gerektirir. Yapışık olanlarda bu koşul kolay kolay sağlanamaz. Yapışık karı kocadan biri başka, ötekisi başka yöne gitmeyi amaçlarsa, hiçbiri amacına ulaşamaz. Ya biri ya da öteki amacından vazgeçecektir, ya da her ikisi amaçlarından yarı yarıya özveride bulunacaktır. Amaçlarından özveride bulunup araçlaşan, her zaman değilse de çoğu zaman karı olacaktır.

51. Yapışıklık ve Eşitsizlik

Teleandregenoslu karı kocanın mutsuzluklarının kaynağının "yapışıklıkları" ve "eşitsizlikleri" olduğunu yeterince ortaya koyduğumu sanıyorum. Yapışıklığın ve eşitsizliğin yarattığı öteki sürtüşmeleri ve mutsuzlukları bir bir anlatmayı gerekli bulmadım. Bu konuda vereceğim son bir örnekten sonra, Teleandregenoslu karı koca ilişkilerinin iç yüzüne geçeceğim.

52. Duyguların Trajedisi

Yapışıklık hareketi yavaşlatır, çeşitlenmeyi engeller, değişikliği, dolayısıyla sevgiyi de öldürür. Durmadan aynı şeye bakan göz, önce güzel bulduğunu sonra bulmaz; önce sevdiğini sonra sevmez olur. Yaşam çeşitlenmeden yanadır; evrimin altın anahtarları da hep çeşitliliğe açılan kapıları açmaktadır.

Sekiz on yıl boyunca aralarına çekilen kafesle birbirlerinden ayrılan Teleandregenoslu gençler, evlilik yaşamına,

çeyiz olarak, bu süre içinde biriken dağ gibi bir sevgi ve çılgınca bir özlem getirirler. Ama çeyizi, bir mirasyedi gibi hızla harcayıp tüketirler. Görev gibi her gece birlikte yatıp her sabah birlikte kalkmaları, her işi birlikte yapmaları, önce içlerindeki özlemi, sonra sevgiyi yiyip bitirir. Hep aynı biçimde gülen, hep aynı biçimde kokan biriyle yatıp kalkmaları yüzünden, erkek gün geçtikçe karısının sandığı kadar güzel, karı gün geçtikçe kocasının sandığı kadar yakışıklı olmadığını anlar. Birbirlerinin gözündeki değerleri gün geçtikçe düşerken, başkalarının gönüllerindeki değeri gün geçtikçe artar. Sevgi, birörneklikten bıkıp değişikliğe, çeşitliliğe koşar.

Kocanın gözünde başkalarının karılarının değeri artarken, kendi karısının değerinin düşmesi, kendi sınıfından ve daha yukarı sınıflardan hemen bütün eşlerin, eşinden daha güzel görüneceği noktaya dek sürer. Karının gözünde kocanın değerinin düşüşü de öyle.

Teleandregenoslu kocalar, gözleri açılıp kendi karılarından daha güzel karıların bulunduğunu; karılar, kocalarından daha yakışıklılarının varlığını anladıkları andan başlayarak mutsuzluk ülkesinin uçsuz bucaksız topraklarına atmışlardır adımlarını. Çünkü içlerine kök salmaya başlayan istekler, kendilerinin ve istediklerinin eşleri hep yapışıklarında bulunacağı için "olanaksız tutkular" olacaktır. Bunu bildikleri halde, ellerinde olmadan hep bu isteklere kaptırırlar kendilerini. Kaptırdıkları günden başlayarak, bütün günlerini, isteklerine kavuşma düşleri kurup, olanaksızı olanaklıya dönüştürme planları hazırlayarak, umutların ve umutsuzlukların gelgitleri içinde çalkalanarak geçirirler.

Teleandregenoslu karı koca, birbirlerine yapışık, yan yana, ama "cinsel boşalma zorunluluğu" dışında, belki o sırada da başkalarını düşünerek apayrı dünyalarda yaşarlar. Aralarındaki birliğin, zorunlu, "mekanik" bir birlik olmaktan öte hiçbir anlamı kalmamıştır.

Teleandregenoslu eşlerin, başkalarının eşleriyle "kapanma" istekleri gerçekleşmedikçe yeğinleşir ve çok geçmeden yaşamlarının başlıca amacı durumuna gelir.

53. Çılgın Umutlar

İsteklerinin olanaksızlığına karşın, onların ardından koşturan; söz konusu olanaksızlığın yarattığı mutsuzluğa karşın, onları yaşatan bir umut vardır içlerinde. Bir gün başkalarının karısını "kapatabilme", bir gün başkalarının kocasıyla "kapanabilme" umudu. Çılgınca umutlardır bunlar.

54. Günahkârlık Duygusu

Kutsal aile dini, herkesin kendi kocasından, kendi karısından başkasını sevmesini yasaklar. Oysa Teleandregenoslular, sınıfsal sınırlar içinde, eşleri dışında, karşı cinsten bütün insanlara karşı her an somuta ve özele dökülebilecek gizli bir ilgi duyarlar, gizli bir sevgi taşırlar. Kutsal aile dininin doğrularıyla bu gerçek birbirine ters düşünce, içlerine de bir günahkârlık kurdu düşer. Ve bu kurt içlerini kemirdikçe irileşir, irileştikçe daha çok kemirir.

55. Duygusal Kargaşaya Karşı Toplumsal Düzen

Teleandregenos'ta cinsel sorun, saymakla bitmeyecek psikolojik etkileriyle, duygularda tam bir kargaşa, tam bir anarşi yaratır. Ama insanların dışa vuran davranışlarına tam bir düzen egemendir. Toplumda kadından ve erkekten beklenen davranışlar bellidir. Her kadın ve her erkek bu davranışları gösterir. Kadınlar kocalarına, kocalar da kutsal aile yuvalarına bağlıdır. Kimsenin bir başkasının karısını kandırdığı, kimsenin bir başkasının kocasını sevdiği duyulmaz. Karı koca ilişkileri, hiçbir patlak vermeksizin, alışılan biçimde sürüp gider.

56. İç Savaş

Bütün savaş, kafaların içinde kırılır geçer. İlk bakışta davranışlara yansıdığı anlaşılmaz. Biraz daha yakından bakılınca, kafaların içindeki savaşın davranışları etkileyerek, karı koca ilişkilerini bozup bir iç savaşa dönüştüğü anlaşılır. Gene de, bu savaşın çapı kutsal aileyle sınırlıdır; ailenin dışına taşmaz, cinsler arası açık bir savaşa ya da bir sınıf savaşına dönüşmez. İçine girilmedikçe, aile üyeleri arasında bir iç savaşın sürdüğü bile kolay kolay anlaşılmaz.

57. Nefret Tohumları

Karı kocanın birbirlerinin gözündeki değerlerinin, zamanla hangi noktaya kadar düştüğünü anlatmıştım. Değerlerde görülen bu düşüşün, birbirlerini sınıflarının en değersiz insanı yerine koymaya dek vardığını belirtmiştim. Teleandregenosluların kendilerininkinden aşağı sınıftan ve meslekten olanlara karşı duydukları tiksinti yüzünden, bu sınırda durduğunu açıklamıştım.

Bununla birlikte, karı kocanın zorunlu birlikteliğinin sürmesi, birbirlerine olan sevgilerinin, sıfıra inmesinden sonra, onları birbirlerine karşı nefret duyma aşamasına geçirir. Ama ahlak ve görgü kuralları nedeniyle, birbirlerine karşı duydukları nefreti, birbirlerinin yüzüne söyleme kabalığını göstermezler; ister istemez davranışlarıyla ortaya dökerler.

Bu karşılıklı nefretin en tipik belirtisi, birinin sevdiğini diğerinin sevmemesi, birinin istediğini diğerinin istememesidir.

58. Kadınların Ayaklanması

Nefret duygularının süreğenleştiği daha sonraki aşamalarda belirtiler değişir. Karı kocalar birbirlerinin istemedikle-

rini istemeye, birbirlerinin sevmediklerini sevmeye, birbirlerinin "yapma" dediklerini yapmaya başlarlar. Ne var ki, "yapma" denileni yapmakta, "yapma" dediğini yaptırmamakta erkek daha ağır basacaktır.

Böylece kadın, biriken mutsuzluğuna mayalanan nefretinin etkisiyle, içinde kabaran duygularını bastıramayacak, tepkilerini denetleyemeyecek bir duruma gelir. Boyun eğme döneminin uysallığından yavaş yavaş uzaklaşırken karşılık vermeye, direnmeye, başkaldırmaya ve saldırmaya geçerek sonunda isyan bayrağını çeker. Erkek buna karşılık, otoritesini korumak telaşıyla kullandığı kaba gücün derecesini yükseltince, kadın "edilgin direnme" silahına sarılır. Ağlama, yiyip içmeme, konuşmama, sevişmeme, hatta uyumama bu silahın en etkili biçimde kullanıldığı alanlardır.

İç savaşın ilk aşamalarında, kadınlarca zaman zaman bu tür sinir "yıpratma" taktiklerine başvurulur. İleri aşamalarda ise karı ve koca, zamanlarının çoğunu, kendi istedikleri şeyleri yapmaktan çok, eşlerinin hoşlanmadığı şeyleri bulup, çıkarıp yapmak yolunda harcar.

Birbirlerine karşı duydukları nefret zamanla, birbirlerine yapışık oldukları akıllarına geldikçe kusacak, evet gerçekten, öğüre öğüre kusacak kadar büyük bir tiksinme derecesine ulaşır. Birinin kusmuğunu görünce, bu kez diğeri kusmaya başlar.

59. Çözüm: Cinayet

Birbirlerine karşı duydukları nefretin doğal ve son sınırına, bir gün eşini ortadan kaldırma düşüncesinin kafalarında doğuvermesiyle ulaşırlar. Kara kara düşünürken, bir gün başkalarının eşleriyle kapanma isteklerini önleyen tek gerçek engelin yapışık eşleri olduğunu görürler. Bu engel kal-

kınca, yaşamlarının en büyük amacına ulaşmak yolunda, artık önlerinde hiçbir engelin bulunmayacağı umuduna kapılırlar. Oysa, bir de öteki kocayı ya da karıyı öldürmeleri gerekecektir.

Birbirlerini ortadan kaldırmak düşüncesi, yalnızca birbirlerine karşı duydukları cinsel tiksintinin ve başkalarına karşı duydukları cinsel özlemin ürünü olarak doğmuş değildir. Bu düşünceyi doğuran başka nedenler de vardır. Örneğin, hep böyle yapışık olarak kalmayıp, bir gün tek başlarına oluvermek umudu bu nedenlerden biridir.

Bir başka nedeni, söz gelişi hep "mutluyuz" dedikleri halde bir gün mutlu olmadıklarını kabul etmek zorunda kaldıktan sonra, mutluluklarının önündeki tek engel olarak birbirlerini görmeleridir.

Kadının kendisini, gücü ve aklı bakımından erkekten aşağı durumda bırakılmış görmesi, onu derinden yaralamıştır. Bu durumun sorumlusu olarak gördüğü, tüm erkeklere karşı büyük bir kin beslemeye başlar. Ama öcünü alabilmek için, elinin altındaki tek erkek kocasıdır. Erkeklere karşı içinde beslediği kin, zamanla, kocasını ortadan kaldırma isteğini doğuracak kadar yoğunlaşır.

Ayrıca kadın, amaç edindiği şeylerin, aslında kocasının amaçları olduğunu anlayınca, kendinin erkeğin aracı olmaktan başka bir şey olmadığını kavrar. Bunu kavrayınca, araç olmaktan kurtulup kendi amaçları olan bir insan olabilmenin, gene erkeğini ortadan kaldırmasına bağlı olduğu sonucuna vararak kocasını yok etmeyi amaç edinecektir.

Erkeğin ise, kendininkinden çok daha yavaş bir yaşayış hızına sahip olan yapışık eşini, ayağına bağlanmış, amaçlarına ulaşmasını yavaşlatan, daha yüksek amaçlara yönelmesini olanaksız kılan "ayak bağı" olarak gördüğünü, bir gün bu bağdan kurtulmak tutkusuyla yanıp tutuş-

tuğunu, daha önce bilmiyorum söylemiş miydim? Ama erkeğin karısını kazancının yarısını sömüren bir sülük olarak gördüğünü biliyorum, söylemiştim.

Duyguları ve düşünceleri bu yönde gelişen karı koca, tüm şanssızlıklarının, tüm başarısızlıklarının, tüm sorunlarının sorumluluğunu eşlerine yüklemek gibi kolay bir çıkış yolu bulurlar.

60. Cinayet Planları

Zamanla kafalarındaki soruları çöze çöze, sorunlarını tek ve yalın bir soruna indirgemişlerdir. Mutluluklarının önünde tek bir engelin kaldığını görmüşlerdir. O zaman yapılacak şey bellidir; o tek engeli ortadan kaldırmak! "Eşini öldürmek" onların sık sık daldıkları en güzel düşleridir. Günlük işleri arasında kafalarında eşlerini öldürmenin yolunu yöntemini aramaya başlarlar, bu yolda oldukça incelikli cinayet planları geliştirirler.

61. Suç ve Ceza

Buna karşın, Teleandregenos'ta karı kocaların birbirlerini öldürmeleri olaylarının, kafalarda tasarlanıp geliştirilen cinayet planlarının sayısına oranla son derece ender karşılaşılan durumlar oldukları görülecektir.

Kadının kocasını öldürmesi durumunda, bir kadının bir erkeği öldürmesinin, kadınlarca da benimsenen erkeğin üstünlüğü inancını yıkabileceği düşüncesiyle olacak; olay, bilinçli olarak işlenen bir cinayet olarak görülmez, kadının "çıldırmış" olmasına verilir. Kendine kocasını öldürmekten cezalandırılmak onuru bile çok görülür. Hasta işlemi görür; huzura kavuşturulmak üzere bir klinikte ölünceye dek "uyutulur" ya da uyutulduğu söylenir.

Böyle bir cinayeti işleyen koca ise, karısı yapışığı, ikizi olduğu için tek başına yaşamaya dayanamayacağı; ikizi ölen herkes gibi onun da çok geçmeden öleceği söylenerek, "ölümü bekleme hücrelerine" alınır; burada yaşayabildiği kadar kalır.

Bu durumda kendilerine verilen cezalardan biri, "kutsal aile dini" üyeliğinden çıkartılmaktır ki bu, öldükten sonra "heykelleştirilip", "putlaştırılarak" kutsal aile tapınağına konmayıp yakılmaları anlamına gelir. Yani tanrılaşamayacak, kutsal aile tanrıları arasına karışamayacaklardır. "Varsın karışmasınlar ne fark eder" demeyin. Bu ceza, sofu Teleandregenoslulara ölüm cezasından ağır gelir. Böyle bir cezaya çarptırıldığını öğrenince, kendilerine felç inenlerin sayıları az değildir.

Yakında öleceği söylenerek, "ölümü bekleme hücresi"ne alınan karı katili kocadan, öldürdüğü ikizi kesilip alınmaz, cesedi yapışığında taşımak zorunda bırakılır. Bu da, söylendiği gibi kısa zamanda ölümüne neden olur. Ölü eşinin kokuşan cesedi, yapışık yerde, yavaş yavaş onu kanından zehirler.

62. Nefretin Kucağındaki Sevgi

Teleandregenos'ta karı koca aralarındaki bunca çatışmalara, bunca çarpışmalara karşın "eş öldürme" olaylarının ender olması beni şaşırttı. Kendimi sorunu, önyargılarımı bir yana bırakarak araştırmaya zorladım. Şu sonuçlara varabildim:

Teleandregenoslu karı koca, birbirlerinden nefret ettikleri kadar birbirlerini seviyorlardı. Yıllarca yapışık yaşamaları, onlarda gereksinim durumuna yükselen bazı alışkanlıklar yaratmıştı. Birbirlerinin sesine, soluğuna, birbirlerinin hareketlerine öylesine alışıyorlardı ki, birinin diğe-

rine darıldığı ya da kızdığı için "edilgin direnme" tutumuna geçmesi, onunla konuşmaması, yememesi, içmemesi eşinde dayanılmaz bir boşluk duygusu yaratıyordu. Edilgen direnmeyi bırakması için, eşinin boynuna sarılıp yakarmasına yol açıyordu. Eşler bu alışkanlıkları yüzünden ve bir de "yazgı birliği" içinde olduklarını bildiklerinden, birbirlerini derinden derine seviyorlardı.

Eşlerini yitiren Teleandregenosluların, aylarca ağladıklarını, bazılarının eşlerinin yokluğuna dayanamayıp arkalarından gittiklerini gördüm. Gerçek o ki, Teleandregenos'un kutsal ailesi içinde, sevgi ile nefret, umut ile umutsuzluk ve belki mutlulukla mutsuzluk el ele, yan yana, koyun koyunaydı. Şunu anladım ki, Teleandregenosluların kişisel ve toplumsal yaşamlarına zıt yönlerden, zıt kavramlarla yanaşmadıkça onlara akıl erdiremezsiniz.

63. İntiharlar

Teleandregenos'ta "eş öldürme" gibi intihar da seyrekti. Bunun nedeni, sanırım, Teleandregenosluların içlerinde gelecek hakkında, acılarının derecesiyle oranlı artan umutlar beslemeleriydi. Kamu yetkilileri ise, intiharların azlığının ülkelerindeki toplumsal gönencin nesnel bir göstergesi olduğunu söyleyerek övünüyorlar. Kendilerini öldürenlerin çoğunluğunun ise, eşlerinin ölümüyle kutsal aile mutluluğundan yoksun kalan kimseler olduğunu belirtiyorlar.

64. Faili Meçhul Cinayetler Derneği

Teleandregenos'ta ortalama ömür oldukça kısa. Erkekler genellikle daha erken ölürmüş. Kadınların, kocalarınkinden çok daha çetin yaşam koşulları içinde oldukları için kocalarından daha erken öldükleri yanıtını alacağımı beklerken, bunun tersini duymak beni şaşırttı. Bu olgu beni,

Teleandregenoslu kadınların kocalarını, daha önce anlattığım nedenlerle yavaş yavaş öldürüyor olabilecekleri yolunda kuşkulara düşürdü. Belki belli bir yaşa ulaşana kadar deneyim kazanan kadınlar, yanlarında yapışık kocalarına karşın, büyük bir beceriklilikle geliştirilmiş özel iletişim yöntemleriyle, aralarında yaşattıkları bir gizli derneğe alınıyorlardı. Zamanla, bu derneğin sırlarını saklamaktaki kararlılıklarını, derneğin ilkelerine olan bağlılıklarını kanıtladıktan sonra, kendilerine kocalarını "yavaş yavaş öldürme" yöntemleri öğretiliyordu. "Belki" dedim, çünkü bu konuda hiçbir somut ipucu yakalayabilmiş değilim. Belki de bütün bunlar, benim kuruntularımdan başka bir şey değildir. Gene de içimden bir ses, bana Teleandregenos'ta bir "Faili Meçhul Cinayetler Derneği" örgütünün bulunduğunu söylüyor.

65. Boşanmak mı? O da Ne Demek?

Teleandregenos'ta boşanma yoktur. Teleandregenoslularda boşanma kavramı da yoktur. Bu yüzden boşanmanın ne demek olduğunu "emirci"lerine ve "bilici"lerine anlatmak deveyi hendekten atlatmaktan güç oldu. Son derece büyük bir ilgiyle dinlediler söylediklerimi. Anlattıklarım, kendilerine mucizelerden söz ediyormuşum gibi geldi. Böyle bir şeyin varlığını duymanın bile, onları derinden derine mutlu ettiğini sezdim. Ama dudaklarındaki gülümsemenin birdenbire donduğunu gördüm; kendilerini toparladılar. Ayrıca, canlarının sıkıldığı da belli oluyordu.

"Böyle bir şey, sizin gibi yapışık olmayan insanlar için doğru olabilir; ama Teleandregenoslular için hem kutsal aile dinine ters düşecektir hem de bütün toplumsal kurumları altüst edebilecek bir şeydir. Kaldı ki, olanaklı bir şey de değildir. Çünkü Teleandregenoslular, gördüğünüz

gibi yapışıktırlar; ancak ikizlerden biri ölünce yapışık yer kesilerek 'ayrı' olabilirler. İkizlerden biri ölmeden, bir ayırma işlemi ya da ayrılma girişimi, ayırma cezalarında da gördüğünüz gibi" dedi emircilerden biri, "her iki yanın da ölümüne yol açacaktır". Ötekileri, halkın yanında böyle bir şeyin sözünü etmemem gerektiği, edersem bunun halk tarafından kutsal aile dinlerine saygısızlık olarak görülüp, beni parçalamaya kalkabilecekleri konusunda "kibarca" dikkatimi çekmek inceliğini göstermekten geri kalmadılar.

66. Ayrılmak Olanaksız Değil Ama...

Teleandregenos'a geldiğimden beri, "yapışık" yaşamaktan doğan güçlükleri her görüşümde, yapışık ikizlerin bir operasyonla ayrılmalarının yetkililerin dedikleri gibi gerçekten olanaksız olup olmadığını düşündüm.

Böyle bir düşünce, sıradan Teleandregenosluların akıllarının kıyısından bile geçmemiş; böyle bir düş düşlerine bile girmemiş olmalı. Çünkü bütün insanları çift görüyorlardı. Teleandregenos halkının bu imajını bozmamak için olacak, halk arasına çıktığım zaman yanıma kafesli bir dulu bağlıyorlardı.

Ama halka söylenmeyen bazı sırları, örneğin başka ülkelerin de olduğunu, bu ülkelerde "tek tek" yaşayan insanların bulunduğunu bilen biliciler ile emirciler de, biri eceliyle ölmedikçe, Teleandregenoslu ikizlerin tek başlarına yaşayamayacaklarına, bir operasyonla ayrılırlarsa ikisinin de öleceğine inanıyorlardı. Kim bilir belki de inanmış görünüyorlardı.

Ayrı yaşayamayacakları yolundaki savlarının "bilimsel" dedikleri kanıtları şunlardı: Bazı kazalarda ikiz çocukların ya da karı kocanın koptuğunda ve ayrılma cezalarında, ikizlerden ikisinin de mutlaka ölmesiydi. Ama bu kanıt, bana yeterince bilimsel görünmedi. Yaşlı ikizlerden bi-

ri öldüğünde, yapışık yer kuruyup kesilince diğerinin, kısa bir süre de olsa yaşamasını sürdürmesi benden yanaydı. "Ayırma" cezalarında, gerçi ikisi de ölüyordu; ama ben bunun nedeninin, bitişik yerlerinden yırtılmış olmalarından çok, sürekli kan yitirmeleri olduğunu sanıyorum. Çünkü "ayırma" ile kopan ikizler hemen ölmüyor, damarlarındaki kan iyice boşaldıktan sonra ölüyorlardı.

Ne var ki, bu düşüncelerimi savunabilme olanaklarına sahip değildim. Bilicilere ya da emircilere "ayırma" işleminden sonra, kanamayı durdurucu bir bakım yapılırsa, ayrılanların ölmeyebileceklerini söylemezdim. Çünkü kutsal aile dini, onlara acınmasını, yardım edilmesini önlemek için olacak, "ayırma" cezasından sonra bu kişilerdeki lanetin dokunanlara da bulaşacağını söylüyordu. Kazayla yırtılmalarda, ayrılmalarda, kopmalarda, onların bu kazaya, atalarına karşı gösterdikleri bir saygısızlık nedeniyle, kutsal aile atalarının üzerlerinden korumalarını çektikleri için uğradıklarına inanılıyordu. Dolayısıyla, onlara yardımın sonucu değiştiremeyeceği gibi, ataların iradesine karşı çıkmak anlamına gelebileceği belirtilerek bakımevlerine götürülmüyor, ölümün eline bırakılıyorlardı. Kısacası, ayrılmanın yollarını ve yararlarını onlara anlatamazdım.

67. Neyi Değiştirir ki?..

Bu durumda, "ayrılma" olanağının sağlayabileceği yararları, yaratabileceği değişiklikleri kafamda canlandırmaya çalışarak, kendimi avutmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu. Ben de bunu yaptım. O zaman, Teleandregenos'taki düzen içinde kalındıkça, bunun Teleandregenosluların yaşamında, hiç de büyük değişikliklere yol açmayacağını anladım.

Bir kez ana baba, yapışık ikizlerini yetiştirmek zorundaydılar. Ana, kız çocuğuna "karılık" mesleğini, baba oğla-

na "baba mesleğini" öğretmek için, sürekli olarak ikiz çocuklarının yanında, yani gene birbirlerinin yakınında olacaklardı. Başka kadınlarla ve erkeklerle baş başa olamayacaklardı. Bu noktada karşılaşılan engelleri ortadan kaldırmak için ve diğer amaçlarımıza da uygun olacağı için kordonlu beslenme döneminin sona ermesinden başlayarak ikiz çocukları da "ayırmak" gerekecekti. Ama bu durumda da, elinden mesleğiyle ilgili işlerden başka bir iş gelmeyen baba, kendine düşen çocuğa bakamayacaktı. Gelir sağlayan herhangi bir iş sahibi olmasına izin verilmeyen ana ise, çocuğunu geçindiremezdi. Her iki çocuğun onun bakımına verilmesi durumunda, babanın, çocukların yanı sıra, onlara bakan anayı da beslemesi gerekecekti. İş olacağına varacak, baba "besliyorum" diye anadan başka "hizmetler" de istemeye başlayacaktı. Böylece, yavaş yavaş eski ayrıcalıklarına yeniden kavuşacaktı.

Çocukların büyütülmesiyle ve yetiştirilmesiyle ilgili olarak karşımıza çıkan bu tür sorunları, bir yolunu bulup çözdük diyelim. Bu kez büyüklerin sorunları çıkacaktır karşımıza. Çünkü Teleandregenos'ta, yalnızca kadının erkeğe muhtaç olduğu söylenirse de, geçim dışında, erkek de kadına muhtaç durumdadır. Dolayısıyla, erkek, günlük hizmetlerini görmesi için yanına bir kadın almak isteyecektir; kadın, birlikte yaşamanın yeniden bir erkeğin aracı durumuna düşmek anlamına gelebileceğini bilse bile, aç kalmamak için böyle bir öneriye "hayır" diyemeyecektir. Bu yüzden, Teleandregenoslu karı koca "ayrılarak" boşansalar da, eski eşleriyle ya da başkalarıyla yapışık denebilecek derecede yeni bir yaşam kurmaya çalışacaklardır.

Ve anlattığım nedenlerle, gene kendi sınıflarından olan kimselerle evleneceklerdir. Bu kimseler duygu, düşünce ve davranışta eski eşlerinden pek farklı insanlar olmayacağından, iş gene dönüp dolaşıp aynı noktaya gelecek, büyük umutlarla getirilecek bir "ayrılma" reformu,

belki birliğinde getireceği bir sürü sorun yanında, aynı meslekten erkekler arasında karılarını değiş tokuş etmekten öte bir anlam taşımayacaktır.

Bir kez daha anladım ki, Teleandregenos'un toplum düzeninin bütün parçaları birbiriyle sımsıkı bağlantılıdır. Bu yüzden, ne yalnızca bir parçayı değiştirerek bütün düzeneğin çalışması değiştirilebilir ne de öteki parçalara dokunmadan tek bir parça değiştirilebilir.

Burada, aklıma takılan bir noktayı da açıklamadan edemeyeceğim. Teleandregenoslu halkın, bu sıkıcı düzeni değiştirmek istemeyeceğini, istese de değiştiremeyeceğini anladım. Ama düzeni değiştirebilecek güçte olan bilicilerin ve emircilerin değişmek istememelerini anlayamadım. Ayrılmanın düzende, "aynı meslekten erkekler arasında karılarını değiş tokuş etmekten öte bir anlam taşımayacağını" yazarken kafamda şimşekler çaktı. Bu, azımsanacak bir değişiklik değildi. Düzenin sıkıcılığını bir ölçüde giderebilirdi. Gözlerimin önüne bilicilerde, emircilerde ve onların eşlerinde görüp halkta görmediğim rahatlık, uygarlık, yumuşaklık geldi. Birbirlerinin eşlerine karşı gösterdikleri incelik de buna eklenince, kuşkularım güçlendi. Bence Teleandregenoslu bilicilerin ve emircilerin cinsel yaşamları hiç de "sıkıcı" değildi. Birbirlerinin eşleriyle kaçamak yapabiliyorlardı. Kaçamaktan öte, aralarında belki gizli bir "centilmenlik anlaşması" vardı. Halka hiçbir bilgi sızdırmadan, kendi aralarında kolektif bir cinsel yaşam sürdürüyorlardı. Diğer alanlarda da böyle kaçamakları, böyle gizli ayrıcalıkları varsa düzenden niye yakınsınlar?

68. Kuşaklararası Savaş

Teleandregenoslular, işte böyle bir düzen için çalışır, çabalar; kendilerinin yerini alacak kuşağı yetiştirir, artık çalışamayacak duruma gelince işlerini, mesleklerini tümüyle yeni kuşağa bırakıp bir köşeye çekilirler.

Yaşlılık çağında onlara çocukları bakar. Çocuklar küçükken yazgıları ana babalarına bağlıydı. Ana babaları yaşlanınca işler tersine döner; ana babalarının yazgısı bu kez çocuklarına bağlanır. Çocuklarının acımasına kalır giyimleri, kuşamları, yemeleri, içmeleri, barınmaları, yaşamları. Ana babalar nasıl küçükken çocuklarını ayaklarına vurulan bir pranga olarak görmüşlerse, bu kez çocuklar ana babalarını öyle görürler. Çocuklar küçükken nasıl ana babalarının yaşayış tür ve hızının farkından doğan sürekli bir çatışma yaşanmışsa; bu kez cepheler değiştirilmiş olarak genç ve yaşlı kuşaklar arasında benzeri çatışmalar yaşanır. Yeni bir cephe açılır, ana baba-çocuklar arası, karı-koca arası cephelerden sonra, yaşlı kuşaklarla genç kuşaklar arasında.

Kuşaklar savaşıdır bu. Bu savaşın cephelerinde de, diğer savaşların cephelerinde verilen kavgalara benzer kavgalar verilir. Gene sevgiler, nefretler, korkular, dostluklar, düşmanlıklar iç içe girip karmakarışık duruma gelir.

69. Ve Ölüm...

Artık iyice yaşlanmış olan karı kocadan biri ölünce, sağ kalan çok kısa bir süre sonra sıranın kendisine geleceğine inanır. Çocukları, ölenle birlikte sağ kalanı kamu yetkililerine teslim ederler, son günlerini "kutsal aile tapınağı" içinde geçirmesi için. Bu gizemli tapınağın kalın duvarlarının ardında olup bitenleri "dinciler", emirler, biliciler dışında halktan kimse bilemez. Çünkü bu tapınağa sağ girip sağ çıkan görülmemiştir. Ana babalar tapınağa insan olarak girip tanrı olarak çıkarlar.

Eşi ölünce tapınağa getirilen kişiye, gelir gelmez kutsal aile dininin sırları anlatılır. Eşinin ölmesinden kısa bir süre sonra kendinin de öleceğine "inandığı" için, bu yazgısına yakınmaksızın katlanması karşılığında, kutsal aile tanrılarının kendilerini bu tapınakta bir süre konuk olarak

kalmakla ödüllendirdikleri söylenir. Bu süre sonunda manevi erginliğe ulaşıp kutsal aile tanrıları arasına katılacağı müjdelenir.

Burada bir süre ölü eşini yanında taşır. Cesedin bu süre içinde kokuşmaması için dinciler, dualarla ve tütsülerle gerekli önlemleri almışlardır. Ek yeri kuruyunca dinciler burayı kesip eşini yanından alırlar. Onu "heykelleştirip" "putlaştırırlar" Bunu, iç organlarını çıkarıp, etlerini sertleştirici bir suya daldırıp, ardından bütün bedenini ince bir tabaka biçiminde kapladıktan sonra sertleşen beyaz bir sıvıyı sürerek yaparlar. O zaman cesetler bizim mermer heykellerimize benzer. Artık heykelleşmiş, putlaşmış, tanrılaşmış olarak kısa bir süre için bir kıyıda saklanır.

Ölen eşinin kendisinden alınmasıyla yalnız kalan yaşlı, kendisi gibi ölümü bekleyen yaşlılar arasında, kadınsa kadınlar, erkekse erkekler ile birlikte, kendini gece gündüz tapınmaya verir. Dünya isteklerinden kurtarmak için kendisine çok az yiyecek verilir. Kendisi gibi yaşlı ve iyi beslenememekten bir deri bir kemik kalmış kimselerle birlikte, tapınağın nemli, soğuk ve loş koridorlarında gölgeleri andırırcasına sessiz dolaşır durur.

70. Kurtuluş, Ama Gene Yapışık...

Ölünce o da putlaştırılıp heykelleştirilir ve tanrılaşmış sayılır. Daha önce ölüp tanrılaştırılmış olan, bir yerlerde saklanan eşi getirilip yanına "dikilir" Kutsal Aile Tapınağı'ndan özel aile tapınağına taşınarak ana ata tanrıları arasındaki yerlerine yerleştirilir.

Özel aile tapınakları, karı koca yapışık olarak tanrılaşmış ataların heykelleştirilmiş cesetleriyle doludur. Bunlar tanrılaşma tarihlerine, sizin anlayacağınız ölüş sırasına göre sıralanmıştır. En başta ve en yüksekte en eski atalar bulunur ki, aynı zamanda kendilerine en büyük saygı gösterilen büyük tanrılardır.

71. Tanrılar ve Tapınaklar

Teleandregenoslular, kutsal aile dininin işte bu ata ana tanrılarına taparlar. Bütün geleneklerinin, göreneklerinin bu tanrıların kendilerine değerli armağanları olduğuna inanırlar. İnançlarına göre, yaşamlarında ve toplumlarında görülen her önemli olay tanrıların iradelerinin ürünü olarak doğar. Gene inançlarına göre toplumu, aslında emirciler değil bu tanrıları, yani ölüleri yönetmektedir. Emirciler, yalnızca kutsal aile tanrılarının sözcüleridir; tanrısal atalarının buyruklarının somutlaşmış biçimleri olan geleneklerin ve göreneklerin gereğini yerine getirir, ötesine karışmazlar.

Dinin bu önemi düşünülürse ve dinden çıkarılmadıkça her Teleandregenoslunun yaşamının kısa da olsa bir bölümünü kutsal aile tapınağında geçirdiği anımsanırsa, Teleandregenos'un en büyük, en yüksek yapısının kutsal aile tapınağı olması yadırganmayacaktır. Bu olgular, Teleandregenos'ta adım başında özel aile tapınakları karşılaşmamın nedenini de açıklayacaktır. Bu tapınaklar da yörelerinin en büyük yapılarıdır. Geçerken birinin kapısını aralayıp içine bakacak olursanız, düzgün sıralar oluşturacak biçimde dizilmiş Teleandregenos tanrılarını göreceksiniz.

72. Son Söz

Benim size, Teleandregenos'un aile yaşamı üzerine söyleyebileceklerim burada sona ermektedir."

Ağustos 1967, Kütahya
Gözden geçirilmiş ikinci el yazması
Ekim 1984, Batıkent/Ankara
Dilinde küçük düzeltmelerle
dördüncü baskıya hazırlama, 2003, Ankara

Uygarlık ufuklarında bir bulut var ki insan hayatının bir yöresini karartmakta, mutluluk çimenlerinin bu yörede yeşermesini engellemekte.

Bu kara bulut gözden geçirilmesi zamanı çoktan gelip geçmiş olan aile kurumudur.

Bugünkü biçimiyle buzullardan kaçıp mağaralara sığınan taş devri insanları için kuşkusuz yararlı bir kurumdu.

Ne var ki fosilleşmekten kurtulan bu kurum insanları taş devri ilişkilerine zorlayagelmekte.

Bu kurum kadının kaderini erkeğin ayaklarına kösteklemekte, çocukların kaderini ana babalarının kaderi ile damgalamakta.

Artık yeter! Bu insanlık öncesi kurumun yeni yeni filizlenecek soyların duygu ve düşüncelerini fosilleştirmesine daha fazla göz yummayalım.

Onu mutluluğun savcılığı altında aklın yargısı önüne çıkaralım.

internet satışı
www.imge.com.tr
ISBN 975-533-379-7
9 789755 333793